

OROSANMÄLNINGAR FRÅN IDROTTSFÖRENINGAR

EN STUDIE OM LEDARES KUNSKAP
ANGÅENDE BARN SOM FAR ILLA

**PETRA HEDBERG
VICTORIA LARSSON**

NOTIFICATIONS OF CONCERN FROM SPORTS CLUBS

A STUDY OF COACHES KNOWLEDGE REGARDING CHILD MALTREATMENT

**PETRA HEDBERG
VICTORIA LARSSON**

Hedberg, P & Larsson, V. Notifications of concern from sports clubs. A study of coaches knowledge regarding child maltreatment. *Degree project in social work 15 högskolepoäng*. Malmö University: Faculty of Health and Society, Department of Social work, 2020.

The purpose of this study was to understand why so few notifications of concern regarding children are made from sports clubs to social services, the organisation charged with managing such concerns. To be able to understand this phenomenon organisational factors and sport coaches knowledge of warning signs of child maltreatment was studied. There was also an interest to study this further regarding the facts that the United Nations Convention on the Rights of the Children, UNCRC, will be incorporated in the Swedish law January 2020. To answer these questions a qualitative method was used where six sport coaches, independent from each other, were interviewed using semi structured questions. The coaches represent different sports of which three are team sports, two are individual and one is both. The interviews were conducted in personal and were recorded. The analysing method used on the empirical data was coding and thematisation. The empirical data was analysed using relevant theoretical perspectives, namely ethics and organisational theory and an overview of relevant information on the subject. The results of this study showed that as well as there is a gap within the sport clubs regarding information, there is also a gap of information from the bigger organizations to the smaller local clubs. The findings also point towards the struggle coaches have when it comes to the ethical dilemmas that they encounter. How they choose to try and solve situations are directly related to the lack of knowledge - what happens in the process after one makes a referral of concern regarding a child and the fear of making the child's situation worse. One of the conclusions of this study is that if the coaches were given the right information and knowledge enabling them to have a good foundation to stand on, it is likely that more coaches would feel more confident regarding these dilemmas. This would help them know what to do if they notice that a child may be maltreated or abused. Each sports club also needs an existing updated child protection policy outlining how a coach should react when faced with concerns about welfare and protection. The thesis concludes by discussing whether sports clubs should have a duty to report child welfare concerns in the same way, for example, as teachers do.

Keywords: child maltreatment, child abuse, coach, notification of concern, sports.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehållsförteckning	3
1. Inledning och problemformulering	5
Syfte	7
Frågeställning.....	7
Begreppsdefinition.....	7
2. Kunskapsläge	8
Kunskap och attityder	8
Idrottsföreningar som en social institution	9
Makt och auktoritet	9
Lyckligt lottade barn	10
Riksidrottsförbund	10
Trygga barn ett gemensamt samhällsansvar	10
Risk- och skyddsfaktorer	11
Barnkonventionen	12
3. Teori.....	14
Organisationsteori	14
Instrumentella perspektivet.....	14
Mytperspektivet	15
Kulturella perspektivet.....	15
Etik.....	15
Normativ etik	16
4. Metod	18
Kvalitativ metod	18
Urval	18
Tillvägagångssätt	18
Analysmetod	20
Förförståelse.....	20
Arbetsfördelning	21
Forskningsetiska övervägande	21
5. Resultat och Analys	23
Kunskap	23
Varningstecken	23
Agerande.....	25
Rädsla och osäkerhet	26
Bekräftelse	27
Idrottens betydelse	28
Socioekonomiska förhållanden.....	29

Relationen	30
Ansvar	31
Personligt ansvar	32
Kommunikation	33
Samverkan	34
Barnkonventionens utmaningar	35
6. Avslutande diskussion	37
7. Referenser	41
8. Bilagor	44
Bilaga 1 – Informationsbrev	44
Bilaga 2 – Intervjuguide	45
Bilaga 3 – Vinjett	46
Bilaga 4 - Efterforskning	47

1. INLEDNING OCH PROBLEMFORMULERING

Socialtjänsten har enligt Socialtjänstlagen (2001:453) ett ansvar att skydda, respektera, prioritera och säkerställa barnets rättigheter som regleras i barnkonventionen, vilken Sveriges regering ratificerade 1990 (UNICEF 2019). För att socialtjänsten ska kunna ta ansvar för de barn som far illa krävs att de får kännedom om dem. Detta kan ske genom att föräldrarna själv gör en ansökan, att en orosanmälan inkommer via de som enligt 14 kap 1 § Socialtjänstlagen har en anmälningsskyldighet eller en orosanmälan enligt 14 kap 1c § Socialtjänstlagen av personer som inte omfattas av anmälningsskyldigheten men som bör anmäla om de känner en oro för att ett barn riskerar eller far illa. Initialt fann författarna till studien inte någon samlad nationell statistik angående antalet orosanmälningar som inkommer till socialtjänsten därav togs mailkontakt med personal på Socialstyrelsen. Socialstyrelsen meddelade att de inte för någon statistik angående orosanmälningar och hänvisade istället författarna till att ta kontakt med SKR, Sveriges Kommun och Regioner, för information. Mail skickades till SKR som i sin tur hänvisade vidare till IVO, Inspektionen för vård och omsorg, som meddelade att de inte för någon statistik gällande orosanmälningar och att man då behöver ta kontakt med respektive kommun för att få in den informationen. 2019-12-10 publicerade Socialstyrelsen en nationell kartläggning, *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa*, där det framgår att under 2018 togs det emot omkring 331 000 orosanmälningar med misstanke om att barn far illa (Socialstyrelsen 2019).

Ett barn far illa när det utsätts för psykiska eller fysiska kränkningar, men de kan även fara illa på grund av bristande omsorg (Rädda barnen 2016). Bristande omsorg kan innebära att barnet inte får sina känslomässiga behov uppfyllda, att det inte ställs åldersadekvata krav eller att det saknas struktur i barnets vardagsrutiner. Det kan även innebära att barnet inte får tillräckligt med mat, saknar hela och rena kläder för årstiden. Missbruk, kriminalitet och självskadebeteende är faktorer i barn och ungdomars eget beteende och även det kan innebära att ett barn far illa (Socialstyrelsen 2018). Barn som inte mår bra och som far illa kan reagera olika och varje barn uttrycker sin utsatthet på sitt unika sätt. Det är viktigt att vuxna i barns närhet är uppmärksamma och agerar när det finns en oro för ett barn, eftersom barn sällan själv berättar att de far illa. För att göra en orosanmälan till socialtjänsten krävs inte några konkreta bevis att barnet farit illa eller att personen som känner en oro säkert vet vad som har hänt (Bris 2016).

Idrottsföreningar har en viktig social funktion att fylla då 9 av 10 barn någon gång under sin uppväxt är aktiva eller medlemmar i idrottsföreningar. Att vara aktiv inom en idrottsförening bygger på frivillighet och har en viktig central del i många barn och ungdomars liv. Idrottsföreningar förknippas oftast med en god och positiv miljö där barn känner sig trygga och mår bra av att göra något som de tycker om och göra det tillsammans med kompisar. För en del barn kan hemmiljön uppfattas som ansträngd och jobbiga och för de barnen kan idrottsföreningen vara en viktig plats som upplevs som en frizon där de känner sig trygga och kan slappna av (Riksidrottsförbundet 2019a). Ledare kan bidra till utveckling och förändring hos barn. För att göra en förändring möjlig krävs kunskap om idrotten och barnet men även kunskap om hur ledare ska hantera information om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa (Iwarsson 2016).

Författarna till studien har genom egna erfarenheter inom myndighetsutövning identifierat en avsaknad angående orosanmälningar som inkommer från idrottsföreningar. Med bakgrund till detta har författarna gjort en efterforskning inför denna studie kring frågan om det inkommer några orosanmälningar från idrottsföreningar och eventuellt hur många. Av fyra tillfrågade mindre kommuner i södra Sverige uppgav tre kommuner att de under de senaste fem åren inte har någon erfarenhet av att det inkommit orosanmälningar eller rådfrågan från idrottsföreningar angående barn som far illa. Den fjärde kommunen uppgav att de fått in en anmälan. För att socialtjänsten ska få kännedom om att ett barn far illa och kunna ge barnet och familjen det stödet och den hjälpen de behöver måste de få in information.

I efterforskningen som gjorts har utöver kontakt med nationella samt kommunala representanter även olika idrottsföreningar, distrikt- och idrottsförbunds hemsidor studerats i november 2019 för att se vilken information, policydokument och riktlinjer som finns tillgänglig angående orosanmälningar och hur ledare inom idrottsföreningar ska gå tillväga när de får kännedom om att ett barn far illa. Nio idrottsförbunds hemsidor har granskats och resultatet var att det fanns brister i tillgängligt material (se bilaga 4) och även ett tjugotal idrottsföreningars hemsidor där varken hänvisningar eller information gick att finna. Författarna har även deltagit vid en konferens som Skånes idrottsförbund arrangerade som hölls i november. Konferensen riktade sig främst mot idrottsföreningar utifrån att barnkonventionen blir lag och hur det påverkar idrottsrörelsen och vad som bör tänkas på i det sammanhanget. Författarna uppmärksammade att det som togs upp på konferensen inte berörde orosanmälan, varningstecken eller ledarens roll för barnet utanför idrottsarenan.

Barnkonventionen implementerades inte i policydokument för svenska idrottsföreningar förrän 2009 (Eliasson 2017). Detta var resultatet efter att den svenska regeringen ville stärka och reglera den svenska idrottens reglemente utifrån ett barnrättsperspektiv (SOU 2008:59) En annan anledning var för att belysa den svenska statens ansvar för barn och unga inom idrottsföreningar eftersom statliga bidrag till just idrottsföreningar har ökat (Eliasson 2017). Att arbeta med att implementera det förhållningssätt och de värderingar som barnkonventionen grundar sig i är ett sätt att utveckla sin idrottsförening. Det behöver inte vara svårt att genomföra förändringarna men det krävs mod från ledare och andra verksamma inom idrottsföreningen (Hedenborg & Norberg 2018).

Det som kan konstateras av den efterforskning som genomförts är att det finns brister i information angående orosanmälan och hur personer inom idrottsföreningar bör gå tillväga om de får kännedom om att ett barn riskerar eller far illa. Därav är det intressant att studera vilken kunskap som finns hos ledare inom idrottsföreningar och hur arbetet inom idrottsföreningar ser ut för att öka kunskapen kring barn som far illa och hur man bör gå tillväga.

Syfte

Syftet med studien är att förstå på vilket sätt idrottsföreningar arbetar med orosanmälningar till socialtjänsten. För att kunna förstå detta fenomen kommer organisationsfaktorer inom idrottsföreningar och kunskapen hos ledare avseende varningstecken på att ett barn far illa studeras. Det finns även ett intresse att studera detta med anledning av att barnkonventionen blir lag och träder i kraft januari 2020.

Frågeställning

- Vilken kunskap finns hos ledare inom idrottsföreningar avseende orosanmälningar om barn som far illa?’
- Hur tänker och agerar ledare inom idrottsföreningar vid misstanke om att ett barn far illa?

Begreppsdefinition

Barn definieras enligt barnkonventionen som alla människor under 18 år, vilket är den definition som används i studien (UNICEF 2009).

Ledare används för att definiera de personer som har en central roll i idrottsföreningar samt vars huvudsakliga uppgift är att träna och utveckla barn som är aktiva i idrottsföreningen. Ledare används i studien som begrepp för synonymer som coach och tränare.

Idrottsförening används i studien som definition av föreningar som bedriver barn- och ungdomsidrott.

2. KUNSKAPSLÄGE

I detta avsnitt presenteras det urval av forskning och annan kvalificerad kunskapsproduktion som författarna anser är relevant för att motivera studiens syfte och frågeställningar samt för att kunna förankra resultatet av det empiriska materialet tillsammans med kunskapsläget. Avsnittet är kombinerat med nationell och internationell forskning och kunskapsproduktion.

Sökningen av vetenskapliga artiklar har i störst utsträckning gjorts i sökmotorerna Libsearch, Libris, Swepub och Google scholar. De nyckelord som författarna använde vid sökningen var: barn, ungdom, tonåringar, sport, idrott, aktivitet, orosanmälan, ledare, tränare, idrottsförening, fara illa, socialt skydd, skydd, frizon, child, youth, adolescent, athletics, sports, coach, sport club, sport organisation, maltreatment, neglect, abuse, notification of concern, safe haven. Genom sökningarna på relevant forskning som är peer reviewed fann författarna att stora delar av den forskning som finns behandlar framförallt det som händer inom idrottsföreningen, exempelvis sexuella övergrepp samt fysiskt och psykiskt våld. Den behandlar även hur det som sker inom föreningen påverkar ett barns sociala, fysiska och psykiska hälsa. En del av sökandet innebar därav även att söka i referenserna till de artiklar där det fanns relevant forskning med förhoppning av att finna mer relevant material för studien. Forskning kring ledares roll, kunskap, agerande, inverkan och deras betydelse för barn som far illa har författarna fått uppfattningen av är begränsad. Det urval av forskning och annan kunskapsproduktion som författarna gjort är därav begränsad mellan 2002 och 2019. Eliasson (2017) skriver att det skulle kunna antas att det borde finnas mycket empiriskt forskningsmaterial gällande skyddandet av barn baserat på att idrottsföreningar är väldigt barnrika. Vidare skriver hon att det inte är så men att mer och mer forskning börjar komma. Urvalet av tidigare forskning till studien har därför begränsats av att det inte finns så mycket forskning att tillgå precis som Eliasson (2017) skriver. Även om det finns brister i forskningen har författarna utifrån att syfte och frågeställningar ska besvaras gjort ett urval i den forskning som finns, vilket presenteras i detta avsnitt. De rubriker som används i avsnittet är konstruerade utifrån centrala begrepp i den tidigare forskningen och kunskapsproduktionen.

Kunskap och attityder

I en forskningsstudie gjord i England studerades vilken kunskap och vilka attityder som fanns hos ordföranden och ledare angående barnens säkerhet och skyddandet av barn utifrån oro att de far illa inom idrottsföreningar. Studien visade på att kunskapen samt medvetenheten kring ämnet varierade mycket i de olika klubbarna. Däremot framkom ett gemensamt tema rörande en missuppfattning kring att barn skulle vara mest skyddade bland de barnen känner bäst, bland klubbmedlemmar och ledare, och mest utsatta bland de som befinner sig utanför klubben. I studien diskuteras hur ledarna i verksamheterna har svårt att förlika sig med att det faktum att vara medlem i en klubb inte per automatik betyder att barnet inte kan vara utsatt eller i behov av skydd (Brackenridge 2002). Andra studier visar på att det finns ett tomrum, gällande att barn behöver skyddas, mellan idrottsförbund och lokala klubbar. De åtgärder som genomförs i de övergripande organisationerna når väldigt sällan organisationerna på lägre nivå (Demers & Parent 2010). Även Noble och Vermillion (2014) har gjort en studie i USA, där det framkommer att idrottsengagerade vuxna anser att problemen inte

finns inom idrotten utan tillhör samhällets kontext och behöver inte läggas vikt på i deras egna organisationer.

Idrottsföreningar som en social institution

Brackenridge och Rhind (2014) menar att om man definierar idrottsförening som en social och kulturell organisation eller institution, kan det hävdas att det inte är olikt definitionen av vad en skola är. Därav har idrotten i England precis som skolan varit tvungen att implementera rutiner och riktlinjer utifrån barns behov av skydd. Det har till och med lagts som förslag att idrotten ska ingå i de sociala samhällstjänsterna. Vidare menar Brackenridge och Rhind (2014) att till skillnad från övriga samhället var idrotten till en början något fritt, separerat och kravlöst men ändå välfungerande. Men med tanke på den statistik som finns idag relaterat till utsatthet och brott mot barn inom idrotten, är idrott idag absolut ingen problemfri zon för barnen. I England har fokus utökats från att bara gälla att skydda barn och utnyttjande prevention till massutbildning och träningsprogram för bland annat ledare. I takt med att kunskapen och medvetenheten angående barns rättigheter ökar och det faktum att det uppdagas att barn har farit illa i den arena som ansetts vara så beskyddande och en frizon för barn ökar även krafttag för att idrotten ska bli och vara en arena där barn ska kunna känna sig trygga (Brackenridge & Rhind 2014). Eliasson (2015) beskriver Byrnes "the sporting triangle" som en illustration på förhållandena som sker mellan förälder, barn och ledare för att ge en bild av deras socialisering i sportens sociala värld. Det menas då att en av parterna kommer att påverkas om det uppstår problem mellan de andra två parterna. Alltså är alla tre parter en del av det som sker i socialiseringsprocessen som uppstår i barns idrott och idrottsutövningens kulturella utveckling.

Makt och auktoritet

Auktoriteten som en tränare har ifrågasätts väldigt sällan av idrottaren eller föräldern. Ledare ses ofta som en föräldrafigur och har utifrån det på en relationell nivå mycket inflytande över idrottaren (Demers & Parent 2010). Övergrepp, trakasserier, psykiska och fysiska skador är en del av en ohälsosam praxis inom idrotten. Forskare menar att normalisering utifrån denna praxis kan komma att tolereras och att maktdynamiken mellan förälder och ledare, kamrater och deltagare kan tillsammans med idrottens karaktär göra att barn far illa. De olika kraven inom idrottskulturen bland annat träning, tuffhet, motståndskraft och uthållighet kan bidra till att ge en fasad, en mask, åt lidandet som en del idrottare upplever (Rhind et al. 2017).

Northouse (2016) beskriver ledare inom idrottsföreningar som personer med god förmåga att känna empati, är goda lyssnare och har en god förmåga till känslomässig tillgänglighet. Vidare menar Northouse att ledares positiva och konstruktiva syn på livet inspirerar, skapar förtroende och tillit. De egenskaperna gör att ledare har en bra förmåga att hantera och ge feedback vid mellanmänniska- och gruppsituationer. Vidare beskriver Northouse att ledares goda förmåga till känslomässig tillgänglighet är begränsad till det som sker inom idrotten. Deras ledarskap brister enligt Northouse när det kommer till personliga förhållande och känslor. Ledare kan uppfattas som svaga när det uppstår behov av att ledare agerar, ger stöd och hanterar personliga svårigheter. Vid krissituationer kan vissa ledare prokrastinera eller agera på en information långsammare än önskvärt. I en organisatorisk kontext skriver Northouse att en ledare med en förmåga och inställning att agera är mer effektivt än en person som inte besitter de

egenskaperna. För att kunna driva och stödja till förändring är ledarskapet en avgörande faktor. Att ta en bit i taget för att sedan koppla på mer efterhand och på så sätt bygga upp kunskapen och samtidigt sprida medvetenheten (Rhind et al. 2017).

Lyckligt lottade barn

Eliasson (2017) skriver att barn i Sverige som är med i en idrottsklubb verkar vara ganska säkra och kan känna sig lyckligt lottade jämfört med i andra länder där det bland annat råder konflikter. I Sverige har organiserad sport en stark position eftersom de flesta barn någon gång under sin barndom kommer att delta i den. Att låta sina barn delta i en sport kan idag anses som en del av en god barndom och ett bra föräldraskap. Barnets erfarenheter från idrotten bidrar till barns utveckling och är en del av hur barnets barndom är socialt konstruerade (Fransson 2009). Enligt Redelius (2011) har inställningen om att idrott endast är positivt för barn och att barn som utövar idrott inte kan fara illa tidigare dominerat. Detta har förändrats och en mer realistisk inställning har växt fram. Vidare menar Redelius att föreställningen om att barn som utövar idrott inte kan fara illa har präglat människors uppfattning och det har därför tagit tid innan frågor som rör barns rättigheter i större utsträckning uppmärksammats inom idrotten.

Riksidrottsförbund

I Sverige har vi en samlande organisation för idrottsrörelsen, Sveriges Riksidrottsförbund (RF), som har som uppgift att ansvara för och förvalta nationella och internationella gemensamma intressen och ärenden. De föreningar och specialidrottsförbund som är medlemmar i Riksidrottsförbundet är skyldiga att följa deras stadgar (Riksidrottsförbundet 2019b). Den första januari blir barnkonventionen lag i Sverige, Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Därav har Riksidrottsförbundet skrivit in i sina stadgar att den följer FN:s mänskliga rättigheter och FN:s barnkonvention (Riksidrottsförbundet 2019b). Riksidrottsförbundet har under hösten 2019 publicerat *skapa trygga idrottsmiljöer* vilket är ett informationsmaterial till verksamma inom idrottsföreningar för att förebygga och arbeta för att göra idrottsföreningar till en trygg miljö för samtliga aktiva inom föreningarna (Riksidrottsförbundet 2019a). Det har även tillkommit en ny stadga gällande åligganden som säger att en förening ska göra en registerkontroll, det vill säga begära ett utdrag ur belastningsregistret från de personer som ska arbeta med barn i föreningen (Riksidrottsförbundet 2019b).

Trygga barn ett gemensamt samhällsansvar

Att barn inte ska behöva växa upp under otrygga förhållanden är ett gemensamt samhällsansvar. För att kunna ge barn det skydd och stöd de behöver när de riskerar att fara illa eller far illa, behöver socialtjänsten få vetskap om barnet. Att ha kunskap om när, hur och varför en orosanmälan bör göras är en förutsättning för att den ska bli gjord. Det engelska begreppet Child maltreatment är ursprunget till Barn som far illa. Definitionen på Child maltreatment innefattar enligt World Health Organisation, WHO, alla former av utnyttjande, försummelse och utnyttjande, psykiska och fysiska, som kan leda till potentiell eller faktisk skada för barnets utveckling eller hälsa (Socialstyrelsen 2014). Barn som far illa och inte mår bra kan på olika sätt reagera och uttrycka sin utsatthet.

“VANLIGA TECKEN PÅ ATT BARN INTE MÅR BRA:

- Barnets beteende förändras på ett negativt sätt.
 - Barnet drar sig undan.
 - Barnet har svårt att lita på andra.
 - Barnet provocerar andra.
- Barnet skadar sig själv eller andra.
 - Barnet gör sönder saker.
- Barnet/tonåringen missbrukar alkohol eller droger.

VANLIGA FYSISKA TECKEN PÅ UTSATTHET:

- Barnet har blåmärken och rodnader på kroppen.
 - Barnet är smutsigt.
 - Barnet har inte lämplig klädsel för årstiden.
- Barnet har kroppsliga besvär, som huvudvärk och magont.
 - Barnet är trött och hängigt”

- Rädda barnen (2016)

Risk- och skyddsfaktorer

När det rör sig om barn som kan eller riskerar att fara illa finns det förhållanden som ökar eller minskar den sannolikheten, risk- och skyddsfaktorer. Kring varje enskilt barn samverkar faktorerna på olika sätt och bara för att riskfaktorer finns behöver det inte utgöra en risk för barnet men är nog så viktiga att vara observanta på (Socialstyrelsen 2014). Det kan utgöra en risk för barnet om det får ta för stort ansvar inom familjen i förhållande till sin ålder, till exempel att barnet får avstå träningarna eller att yngre syskon alltid är med på träningen för de behöver passas. En annan riskfaktor är att barnet på grund av ekonomiska skäl inte kan fortsätta på sin aktivitet. Det kan även vara en risk för barnet att ha en överdriven träningsmängd eller fokuserar på en och samma aktivitet för mycket, både utifrån psykosociala och fysiska faktorer. Eller om ett barn tvingas att utöva flera olika aktiviteter. Nedbrytande behandling som press, krav och kränkningar från föräldrar och/eller tränare bidrar till bland annat känslomässigt lidande, dålig självkänsla och känslan av att man inte duger (Socialstyrelsen 2018). Forskning visar på att fler barn och unga från familjer med hög socioekonomisk status är mer representerade än de barn och unga med låg (Centrum för idrottsforskning 2018). Att komma från en familj med hög socioekonomisk status anses vara en skyddsfaktor (Socialstyrelsen 2018). Som nämnt ovan behöver det inte utgöra en risk för barnet att faktorerna finns, och det kan finnas andra förklaringar till varför en situation ser ut som den gör. Varje enskilt barn måste ses utifrån ett helhetsperspektiv och i sina egna sammanhang och kontexter vilket socialtjänsten har till uppgift att göra för att kunna utreda och erbjuda stöd och skydd (Socialstyrelsen 2014; Socialstyrelsen 2018).

Enligt Socialstyrelsen (2018) kan barnets utveckling studeras i den vardagliga miljön, här och nu, då den sker i en interaktion, ett sammanhang och i ett samspel med omgivningen och dess olika faktorer. Vidare menar Socialstyrelsen att studerandet av barnets utveckling är en del av ett utvecklingsekologiskt synsätt och utgår ifrån fyra analysnivåer, mikro-, meso-, exo- och makronivå, som omsluter varandra ungefär som ringarna på vattnet. Alla nivåerna samspelar och påverkar barnets utveckling åt alla riktningar (Andersson 2013; Socialstyrelsen 2018). I barnets direkta närmiljö, i mikronivån, finns det sociala nätverket, barnets relationer med andra barn och vuxna. En relation som grundar sig i positiva

aktiviteter, förhållningssätt och attityder kallas prosociala relationer (Socialstyrelsen 2018). Som idrottsledare kan man ingå i ett barns sociala nätverk, vilket kan sägas är en struktur där det kan utvecklas socialt stöd. Det finns fyra värdefulla komponenter i socialt stöd: *tillhörighet* - där man känner samhörighet med medlemmarna och man tar ansvar för varandra, *förståelse* - ens handlingar och tankar respekteras och blir bekräftade, *omsorg* - ett uttryck för känslomässig närhet och kontakt och *praktisk hjälp* - när man behöver den så finns den tillgänglig (Bing 2003). Prosociala relationer anses kunna vara ett stöd och en skyddande faktor för barnet om det har ett destruktivt beteende och /eller när det finns destruktiva beteenden och brister i andra miljöer kring barnet (Socialstyrelsen 2018).

Barnkonventionen

Ursprungligen drevs barnskyddsagendan utifrån skandalerna kring sexuella övergrepp för att sedan vidare även innefatta andra skador på barn som till fysiska och psykiska, neglect et cetera. I början av 1990-talet var det bara ett fåtal länder som erkände problematiken och behovet av barns skydd. Men intresset för frågan växte snabbt internationellt och det finns många organisationer som aktivt jobbar med förebyggande arbete med olika fokus i sina uppdrag. Fokuset ligger på barnens skydd i och kring idrottsevenemang, förebyggandet av missbruket inom idrotten och barns skydd och utveckling inom sporten (Brackenridge & Rhind 2014). I mer än 20 år har Sverige varit tvungen enligt internationell lag att implementera barnkonventionen vilket har förberetts och genomförts på olika sätt genom bland annat lagändringar, handlingsplaner och policys. Men förberedelserna är inte förenliga och effektiva på alla arenor för att säkerställa att barnens rättigheter respekteras i praktiken. För att kunna stärka barns rättigheter i samhället godkände den svenska regeringen 2010 en ny strategi som bland annat säger att: barn måste få information om sina rättigheter och veta vad de betyder i praktiken, föräldrar måste bli erbjudna stöd och utbildning, professionella och de som tar beslut angående barn måste ha kunskap om barns rättigheter och kunna omsätta kunskapen i praktiken (Eliasson 2017). Idrottsföreningar har ibland inte tillräckliga verktyg och är dåligt utrustade för att möta kraven och det som förväntas av dem utifrån policyförfaranden (Eliasson 2017). Resursfrågan gör att skyddsåtgärderna ses som negativa då det blir en arbetsbelastning (Eliasson 2017; Rhind et al. 2017). Då den svenska idrotten är ideell på lokal nivå kan det hävdas att föreningarna inte har någon skyldighet att följa policys då de är autonoma i förhållande till staten (Eliasson 2017). På en fråga om idrottsföreningar måste följa barnkonventionen, svarar Barnombudsmannen:

Idrottsföreningar är ofta ideella organisationer som inte utför uppgifter på uppdrag av staten. De är därför inte direkt bundna att följa barnkonventionen. Däremot kan staten, kommuner eller regioner sätta upp kriterier för till exempel bidrag eller tillgång till lokaler, som leder till att föreningen måste följa barnkonventionen (Barnombudsmannen 2019).

Fransson (2009) skriver att genomförandet av barns rättigheter bör påverka idrotten eftersom det är en viktig miljö för barn och en del av samhället. Konklusionen av Eliassons (2017) studie är att kunskapsluckorna gällande barnkonventionen är stora och informationen kring densamma har inte nått fram, varken när det kommer till ledarna eller barnen. Barnkonventionen reagerades på som en pappersbit med lite text på som de inte behövde. Om barnkonventionen

ska ha den kraft och önskade effekt som den svenska regeringen vill måste de vuxna ha kunskapen och barnen måste bli informerade om den.

”Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar. Den innehåller 54 artiklar som alla är lika viktiga och utgör en helhet, men det finns fyra grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

Artikel 2 - Alla barn har samma rättigheter och lika värde.

Artikel 3 - Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn

Artikel 6 - Alla barn har rätt till liv och utveckling

Artikel 12 - Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.” (UNICEF 2019)

3. TEORI

I detta avsnitt presenteras de teorier som författarna anser vara relevanta för att förstå och analysera fenomenen som framkommit i det empiriska materialet. Organisationsteorin används för att förstå hur struktur, informationsflöde, normer och värderingar påverkar ledares kunskap och agerande. De etiska perspektiven kan förklara och skapa förståelse för hur ledaren tänker och agerar i de etiska dilemman som ledaren ställs inför inom idrottsföreningen.

Organisationsteori

Med ordet organiserat menas att förhållandena är ordnade, en viss struktur finns. En organisation är ett komplext socialt system med en administrativ apparat och en arbetsledning. Organisationen har regler, avtal, värderingar och uppsatta mål som ska strävas mot (Lindkvist, Bakka Frode & Fivelsdal 2015). På grund av sin komplexitet är organisationsteori svår att avgränsa och någon lätt definition finns inte (Lindkvist, Bakka Frode & Fivelsdal 2015; Hatch 2002). För att på något sätt få en kunskap om helheten har forskarna utvecklat olika perspektiv som var för sig har viss relevans, begränsningar, för- och nackdelar. Men genom att beskåda flera perspektiv är det lättare att förstå organisationen samtidigt som olika perspektiv kan kollidera med varandra. Genom att se en organisation ur olika perspektiv går det att förstå samma fenomen på olika sätt. Då det inte finns en generell måttstock där det går att mäta vilken kunskap utifrån vilket perspektiv som är bättre eller sämre, ger användningen av olika perspektiv oss en möjlighet att förstå och konstruera verkligheten utifrån hur andra ser den (Hatch 2002). Som nämnt ovan har det utvecklats många olika perspektiv inom organisationsteorin. Studien är avgränsad till det instrumentella-, myt- och det kulturella perspektivet (Christensen et al. 2005).

Instrumentella perspektivet

Det instrumentella perspektivet innebär att organisationerna eller föreningarna används som instrument eller redskap för att utföra och uppnå de uppgifter som anses viktiga i samhället, både i stort och smått. Uppgifterna och dess resultat är målstyrda därav kan man tala om en målrationalitet. I det instrumentella perspektivet är det viktigt att se på hierarkin och den formella strukturen inom föreningen eller organisationen. Olika arbetsuppgifter fördelas på olika sätt. Vertikalt där arbetsuppgifterna fördelas i olika nivåer eller horisontellt där arbetsuppgifterna fördelas lika på en nivå. I en platt struktur finns underenheter och flera positioner på en och samma nivå utan hierarkiska under- och överordningar. I strukturen kan personerna alternera och förflytta sig mellan positionerna och vara bundna till samma position. Man kan även tala om en processprincip där olika människor har hand om olika processer som budget, personal/ledare, träningar, matchbokningar, reklam et cetera. Om en organisation har tydliga och klara mål, har sett över avsikter och konsekvenser för målen och även tittat på alla alternativ för att nå målen, alla är på banan, kan detta kallas fullständig målrationalitet. När detta inte finns brukar man tala om en begränsad rationalitet vilket inte är optimalt utan tillfredsställande är ett bättre ordval. För att kunna ha en fullständig målrationalitet krävs det att organisationen eller föreningen har rätt förutsättningar i form av resurser och tid för att kunna ha en bra kunskapsgrund att utgå ifrån i förhållande till målen (Christensen et al. 2005).

Mytperspektivet

Den nyinstitutionella organisationsteorin fick sitt genombrott på 1970-talet. Teorin ger förklaringar på hur organisationer och omvärlden påverkar varandra och på hur recept och myter sprids. När vår sociala verklighet konstrueras av oss växer institutioner, kollektiv, fram. Detta är en central tanke i den nyinstitutionella teorin. För att undvika oordning och kaos anpassar organisationer och människor sig till det mest adekvata beteendet (Eriksson-Zetterquist, Kalling & Styhre 2015). Mytperspektivet är en del av den nyinstitutionella skolan inom organisationsteorin och den handlar om hur en organisation eller förening uppehåller sig i och påverkas av de sociala normer och värderingar som är "på modet" just nu. Det kan röra sig om utformning av organisationen eller föreningar, eller vilka standarder och policys som behövs och myterna handlar även om effektivisering, vad som just nu anses ge mest och bäst måluppfyllelse. Genom att inkorporera och imitera det som enligt den institutionella omgivningen och samhället anses vara viktigt och relevant, på modet, ökar överlevnaden av föreningen eller organisationen. Moden, myter, blir som ett recept på att vara attraktiva, inneha bra status, väcka uppmärksamhet och få fler att engagera sig i föreningen eller organisationen (Christensen et al. 2005).

Kulturella perspektivet

Det kulturella perspektivet behandlar organisationens informella värderingar och normer och hur det påverkar till exempel en idrottsförenings agerande och handlande i olika situationer både inom verksamheten och externt. Inom en organisation eller förening finns det både formella och informella normer och värderingar. Normerna och värderingarna påverkar varandra men är viktiga att skilja på. De formella normerna och värderingarna är mer instrumentella, statiska och "mekaniska" medan de informella växer fram mer successivt och kan förändras över tid (Christensen et al. 2005). De formella aspekterna kan sägas vara mer synliga och de informella mer dolda (Lindkvist, Bakka Frode & Fivelsdal 2018). Den informella kulturen inom en organisation påverkas av externa förhållande i form av attityder, identiteter och beteenden som personalen tar med sig in i organisationen (Hatch 2002). Men det är inte bara det som de verksamma inom föreningen tar med sig in som påverkar utan även det som redan finns och utvecklas inom föreningen eller organisationen. Den får institutionella drag genom att komplettera de formella normerna och värderingarna med de informella (Christensen et al. 2005). Sammantaget bildas då en form av organisationskultur. Det kan sägas att de verksamma inom föreningen delar en kultur genom att de bidrar och deltar i den, men individuellt, då deras egna erfarenheter och bidrag inte är identiska (Hatch 2002). Den informella kulturen finns inte nedskrivet i ett dokument eller på ett papper. Utan det är något som personen bara kan lära sig och införliva genom att ha varit i organisationen eller föreningen en tid, då den informella kulturen ofta kallas det som "sitter i väggarna". I den kulturella kontexten inom föreningen eller organisationen där de informella normerna och värderingarna formas och bildas uppstår även det som anses vara ett lämpligt beteende, den "moraliska ramen", etiken (Christensen et al. 2005).

Etik

Etik och moral är två begrepp som ursprungligen har samma betydelse och handlar om människans vanor, skick och bruk. Moral är människans konkreta handlingar och åsikter kring vad som anses vara rätt och fel. Etik är det teoretiska

reflekterandet av hur vi bör tänka, argumentera och resonera kring den moral som människor har (Banks 2012; Heberlein 2014).

Einhorn (2005) skriver att etiken handlar om att ta ansvar för relationen till andra människor och till våra världar. Människan lever tillsammans med andra människor, vilket inte alltid är lätt och kan vara svårt att hantera. Etiska reflektioner och diskussioner är viktiga eftersom det finns oenigheter om hur människor ska förhålla sig. Heberlein (2014) skriver att Platon (427-347 f.Kr.) definierade etiken som läran om hur vi bör leva, handla, vara som människor samt hur ett gott samhälle bör organiseras. Etiska diskussioner, reflektioner, frågor och analyser blir viktiga eftersom människor inte är överens om vad som anses vara rätt och fel samt vad som utgör ett gott samhälle. Normer, principer, regler och lagar ger inte alla svar, men de ger en vägledning för människans accepterade handlingar (Einhorn 2005). Det som avgör om en mänsklig handling är rätt eller fel bygger på väl underbyggda normer och är en del av normativ etik (Thorsén 2013). Banks (2012) menar att etik används på många olika sätt i folkmun men att det viktigaste är att göra skillnad på etik som moralisk filosofi och etik som moraliska standards och normer. Moraliska filosofier studerar moral, moralisk problematik och moraliskt dömande. Filosofer skiljer ofta på tre typer av etik varav normativ etik är en av dem (Banks 2012).

Normativ etik

Frågan om vilka egenskaper som identifierar rätta handlingar kan besvaras med hjälp av normativ etik. Den kallas normativ på grund av att den kognitiva strukturen avgör hur man bör resonera vid en handling. Inom den normativa etiken används tre olika resonemangsmodeller för synliggöra de faktorer som man måste ta hänsyn till i avgörandet av om en handling är rätt eller fel. De tre resonemangsmodellerna är konsekvensetik, pliktetik och sinneslagsetik. Vilka plikter, värden och intressen som ska prioriteras gällande vad man bör ta hänsyn till är beroende av var handlingens fokus och dess konsekvenser ligger. Utifrån detta förhållningssätt kan mer än en etisk bedömning vara korrekt beroende på om problemet eller situationen bedöms utifrån konsekvensen av handlingen, karaktären och egenskaperna i handlingen eller om det är avsikten med handlingen (Thorsén 2013).

Inom konsekvensetiken har handlingens konsekvenser ett centralt fokus för att göra bedömningen om den anses vara rätt eller fel. Handlingen är rätt om konsekvenserna bedöms goda och bedöms de vara onda är handlingen fel. Problematiken med konsekvensetik är att bedömningarna som görs gällande goda och onda konsekvenser är att människors prioriteringar och förhållningssätt skiljer sig åt och bedömningen av en god konsekvens kan uppfattas som ond av någon annan (Thorsén 2013)

Människans goda vilja styrs av de moraliska plikterna (Heberlein 2014). Inom pliktetiken är det inte konsekvensen som är avgörande för om en handling är rätt eller fel och det finns inget samband med framtiden. Pliktetikens kännetecken för bedömningen av rätt eller fel är handlingens egenskaper och karaktären i själva handlingen. Att tala sanning, hålla löften, lyda regler och order samt att vara rättvis är plikter som människan är underkastad. Det finns en viss problematik även med pliktetiken och det är framförallt att olika plikter kan komma i konflikt med varandra och behöva rangordnas. En annan kritik som finns mot pliktetiken är att den kan innebära att människan flyr från det personliga ansvaret och lägger

ansvaret på samhällssystemet eftersom de oftast finns lagar, riktlinjer och policydokument för ett handlande (Thorsén 2013).

Sinneslagsetiken handlar enbart om människans avsikt med handlingen. Finns det en god avsikt eller ett gott motiv för människans handlande bedöms den vara rätt. Vilka konsekvenser en handling får är inte relevant utifrån sinneslagsetiken, då de anses vara svåra att räkna ut. Den problematik som diskuteras gällande sinneslagsetiken är att det är svårt att avgöra skillnaden mellan det människor säger om motiven och vilka dess verkliga motiv var. Sinneslagsetiken menar att det är viktigt att tilliten till det människan uttrycker angående deras avsikt och motiv är sanningen (Thorsén 2013).

4. METOD

I metodavsnittet presenteras hur författarna har gått tillväga under forskningsprocessen. Diskussion och reflektion kring för- och nackdelar med tillvägagångssättet, etiska övervägande, intervju- och analysmetod samt förståelse presenteras.

Kvalitativ metod

Att verkligheten kan uppfattas på olika sätt är en viktig utgångspunkt i en kvalitativ studie. Resultatet av studien kommer inte att vara någon absolut eller objektiv sanning. Detta innebär att det empiriska materialet för studien kan skilja sig åt om någon annan skulle genomföra studien eller om andra informanter tillfrågats (Aspers 2011).

Att informanten har möjlighet att formulera sina egna svar är ett kännetecken för kvalitativa intervjuer (Larsen 2009). Intervjuerna har varit semistrukturerade och generellt konstruerade för att möjliggöra att få en djupare förståelse för vilken kunskap som finns hos ledare i idrottsföreningar. Genom semistrukturerade intervjuer har författarna konstruerat öppna frågor vilket innebär att informanten har möjlighet att tolka, reflektera och svara fritt i samtalet utifrån egna erfarenheter och situationer. Fördelen med valet av öppna frågor är att informanternas egna reflektioner kring ett ämne kan diskuteras och analyseras i högre utsträckning än vid begränsade frågor där svarsalternativen endast består av ja eller nej. Semistrukturerade intervjuer ger även författarna som genomför intervjuerna möjligheten att i viss mån strukturera intervjun och centrera informantens svar kring det som studien syftar till och dess frågeställningar (Bryman 2018).

Urval

Populationen är den grupp som ska undersökas. För att populationen ska kunna undersökas måste ett urval genomföras (Bringsrud Fekjear 2016). Diskussion om hur urvalet skall genomföras har förts mellan författarna vilket har resulterat i att de har gjort ett bekvämlighetsurval. Det innebär att författarna utifrån egen bedömning valt ut informanter som de anser är typiska för populationen. Bekvämlighetsurval görs även för att få ett varierat urval (Bryman 2018). Utifrån den tid som författarna haft till sitt förfogande under examensarbetet har de valt att utgå från ledare inom idrottsföreningar som de haft kännedom om sedan tidigare. Författarna satte sig ner och staplade upp potentiella informanter och vilken idrott de är ledare inom. För att få ett varierat urval har författarna valt informanterna utifrån sex olika sporter och valt ut informanterna utifrån om de är ledare inom individuell- eller lagidrott, de har även valts ut utifrån att de representerar olika ålderskategorier. Författarna har försökt få en geografisk spridning av urvalet och de informanter som medverkat är ledare inom olika idrottsföreningar i södra Skåne. Samtliga tillfrågade informanter har accepterat förfrågan och deltagit vid en intervju.

Tillvägagångssätt

Författarna hade i ett tidigt skede en diskussion kring vilket uppsatsämne och vilka frågeställningar som examensarbetet skulle byggas på. En plan för forskningsprocessens olika delar har även gjorts för att skapa struktur i arbetet. Aspers (2011) skriver att det finns fördelar med att göra en forskningsplan för att

strukturera och schemalägga vad som behöver göras utifrån den tid och de resurser forskaren har att tillgodose sig med. Även Jacobsson (2016) tar upp detta i samband med hur viktigt det är att planera och fördela arbetet under forskningsprocessen när arbetet har två författare.

Insamlingen av det empiriska materialet har gjorts genom intervjuer. En intervjuguide har i inledningen av studien skapats och innehåller en strukturerad sammanställning av de frågor som författarna av studien valt att beröra och använda sig av i samband med intervjuerna (Bryman 2018). Författarna diskuterade och strukturerade en intervjuguide tillsammans utifrån studiens syfte och frågeställningar. För att säkerställa att samtliga informanter får samma information angående vad barnkonventionen innebär och vad som kan känneteckna att ett barn far illa har författarna skrivit ner en definition och textsammanställning som läses upp i samband med varje intervju. I inledningen av intervjuguiden har en vinjett använts (se bilaga 3). Vinjetten är en kort hypotetisk beskrivning av en händelse om ett barn som ledaren möter i samband med en träning. Vinjetten innehåller information som informanterna kan basera sina omdömen på. Precis som Poulou (2001) skriver är syftet med att använda en vinjett att ge informanterna en konkret och entydig situation att referera till. Nackdelen med att informanterna får informationsbrevet och sedan läser vinjetten blev att det är svårt att veta hur autentiska svaren egentligen är, då syftet med studien ger en indikation på vilka svar informanterna tror att författarna vill ha.

Intervjuerna som genomförts spelas in och transkriberas. Detta sker för att vid bearbetning av materialet göra analys både kring vad informanterna har sagt och på vilket sätt de sagt det. Den tid som författarna till studien har till sitt förfogande är begränsad. Att transkribera genomförda intervjuer är tidskrävande och det är viktigt att i forskningsprocessen avsätta tid för att genomföra det (Bryman 2018). Även om det är tidskrävande finns det flera fördelar med att transkribera det empiriska materialet. Att analysera informanternas svar underlättar om de transkriberas.

Inspelning av intervjuerna har som nämnts flera fördelar. En av nackdelarna med att spela in intervjun är att intervjupersonen kan hämmas och känna sig obekväma med att spelas in och därför inte svara lika utförligt som de kanske hade gjort annars (Kvale & Brinkman 2014). I enlighet med det Bryman (2018) skriver har miljön där intervjun genomförs betydelse eftersom intervjupersonen inte ska känna en oro för att någon utomstående kan höra det som sägs. Även Aspers (2011) menar att miljön där intervjun genomförs är viktig och för att underlätta samtalet har forskaren ansvar för att se till att intervjun sker i en god atmosfär och miljö. Intervjuerna som genomförts i studien har därför anpassats utifrån informanternas önskemål om plats och där de kan känna sig bekväma att besvara de frågor som ställs. Författarna har ansett att detta är viktigt utifrån informantens perspektiv då hen medverkar som ledare på frivilliga villkor i en ideell idrottsförening och inte som professionell. Den avsatta tiden för intervjuerna varierade då någon tog längre tid än förväntat och några blev betydligt kortare vilket beror på hur mycket informanterna pratar och delar med sig. Den varierande tidsåtgången gör att transkriberingarna av det empiriska materialet har olika stort innehåll. Vilket har bidragit till att en del informanter förekommer fler gånger än andra i avsnittet för resultat och analys.

Kvale och Brinkman (2014) skriver att den forskare som genomför intervjun är sitt eget forskningsverktyg. Det innebär att bland annat forskarens kunskap om

ämnet, sätt att ställa frågor och uppmärksamhet påverkar intervjuens utfall. Vem av författarna som har genomfört respektive intervju har varierat. Två av intervjuerna har genomförts av en av författarna, två av intervjuerna med den andre författaren och vid två av intervjuerna har båda författarna deltagit. Med bakgrund till det Kvale och Brinkman (2014) skriver om att författarna är sitt eget forskningsverktyg i samband med intervjuerna kan det därför variera vilka följdfrågor som respektive informant får samt hur författarna tolkar den information som lämnas av informanten. Eftersom intervjuerna har genomförts under olika dagar har författarna tillsammans kunnat diskutera och reflektera kring olika tankar och frågor som uppstått under intervjuerna och utveckla de kommande intervjuerna som i ett senare skede genomförts.

Analysmetod

För att skapa en bättre förståelse för det empiriska materialet menar Bryman (2018) att kodning är ett bra verktyg. Författarna har inledningsvis läst det transkriberade materialet var för sig och markerat intressanta avsnitt. Därefter har författarna jämfört varandras kodningar som baserats på vad informanterna pratat mycket om och lagt stor vikt vid, men även som har lyfts fram av två eller fler informanter. De teman som författarna var för sig kommit fram till har sedan diskuterats, resonerats och slagits ihop till de teman som författarna anser att koderna står för. De teman som författarna bildade presenteras, bearbetas och analyseras under avsnittet resultat och analys.

Initialt har svaren på vinjetten och intervjuguiden analyserats tillsammans i sin helhet eftersom svaren ger en uppfattning av vilken kunskap som informanterna besitter samt hur de tror att de skulle agera vid en liknande situation. Det faktum att informanterna fick läsa vinjetten som en inledning till intervjun gjorde också att en del av frågorna i intervjuguiden besvarades redan där och ledde även till en del följdfrågor. Informanternas svar på vinjetten har även analyserats enskilt av respektive författare.

Förförståelse

En nödvändig och integrerad del i forskningen är förståelse. Det är viktigt att som forskare i en studie vara medveten om att man går in i intervjuer och insamlingen av det empiriska materialet med en förståelse. Det är viktigt att vara medveten om att fortsätta tolka, analysera och bearbeta det som forskaren får kännedom och utveckla förståelsen (Aspers 2011). Eftersom den här studien bygger på att författarna har identifierat och uppmärksammat ett problem och där det finns brister i forskning på området är det viktigt att författarna är öppna och aktivt arbetar med att tolka samt analysera de nya uppgifterna som inkommer. Information som inkommer i samband med intervjuer och insamling av det empiriska materialet förändrar förförståelsen och ger författarna ny förståelse som är viktig för studien. Tidigare forskning och erfarenhet är två faktorer som ger en förståelse och föreställning av ett fenomen. För att skapa ett sannolikt, rättvist och trovärdigt resultat av studien måste författarna försöka sätta föreställningar åt sidan samt ha ett kritiskt förhållningssätt till den information som inhämtas (Thurén & Werner 2019). Författarna har en förförståelse utifrån att själva ha varit aktiva inom olika sporter som barn. Även att vara och agera som ledare i en idrottsförening i äldre tonåren och senare. Förförståelse kan ha påverkat hur författarna förhåller sig till ämnet som studien behandlar, vilka frågor som ställts och analysen av det empiriska materialet.

Arbetsfördelning

Båda författarna har varit lika delaktiga i genomförandet av studien på ett eller annat sätt. En viss uppdelning har dock förekommit. Då det har varit svårt att finna relevant forskning har den ene av oss fått fokusera mer på att söka tidigare forskning. Diskussioner och resonemang har sedan gemensamt förts huruvida forskningen är relevant och om den ska användas, i linje med hur Rennstam och Wästerfors (2015) beskriver det. Eftersom informanterna är verksamma i ideella idrottsföreningar efter arbetstid, har författarna varit flexibla och tagit hänsyn till när informanterna har haft möjlighet att genomföra intervjuerna. Därav har några av intervjuerna varit förlagda både på kvällstid och helger vilket har medfört att författarna inte har kunnat genomföra intervjuerna gemensamt. Båda författarna har skrivit text till studien, viss text var för sig och viss text gemensamt. All text är läst, diskuterad och kritiserad av båda författarna, både i delar under uppbyggnaden av texten och i sin helhet, detta för att säkerställa att båda författarna kan stå bakom studien i enlighet med vad Jacobsson (2016) skriver.

Forskningsetiska övervägande

Vid genomförande av ett forskningsprojekt måste den som innehar forskarrollen ta ställning till etiska principer eftersom det uppstår etiska dilemman. Vetenskapsrådets (2017) riktlinjer för god forskningsetik har legat till grund för författarnas etiska övervägande i studien. Informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav är enligt Jacobsson (2016) de fyra viktigaste etiska principerna som bör tas hänsyn till vid en forskningsstudie. Inhämtande av det empiriska materialet i studien innebär att författarna tvingats göra ett ställningstagande kring etiska aspekter (Larsen 2009). Personliga uppfattningar samt diskussion om barn i utsatthet diskuteras med ledare i samband med intervjun. Varje intervju har därför baserats på ett informerat samtycke som inkluderar de fyra etiska principerna enligt Jacobsson (2016). En viktig del i forskningsetiken är att det normalt krävs att de som medverkar i intervjun har samtyckt till sin medverkan (Kvale & Brinkman 2014). Därför har varje informant som valt att medverka i intervjun skrivit under en samtyckesblankett angående att de tagit del av information innan intervjun påbörjas. Informationskravet innebär att varje informant i studien har fått information om och är medveten om vilken uppgift de har i studien och vilka villkor som gäller vid deltagandet. I enlighet med samtyckeskravet har informanterna fått information om att deras medverkan i intervjun är frivillig och att de har rätt att avbryta sin medverkan, utan att behöva uppge någon specifik anledning eller förklaring till varför de vill avbryta (Jacobsson 2016). Vid varje intervju har författarna till studien frågat efter informantens samtycke till att spela in intervjun och även gett informanten möjlighet att kunna ta tillbaka sitt samtycke under eller efter intervjun. Att förhindra att andra än författarna till studien tar del av det empiriska materialet som inhämtats via intervjuer är en del av konfidentialitetskrav (Kvale & Brinkman 2014). Intervjuerna som spelats in har bearbetats och transkriberats i miljöer där inga obehöriga kan lyssna eller på annat sätt ta del av materialet. Bearbetning av inspelade intervjuer har genomförts hemma hos författarna när ingen annan närvarat samt i skolan inne i studierum med stängda dörrar. Den fjärde etiska principen är nyttjandekravet och innebär att de uppgifter som inhämtats via intervjuer endast får användas för studiens ändamål (Jacobsson 2016). Författarna kommer dock inte kunna garantera att någon annan använder examensarbetet i efterhand eftersom den kommer att publiceras. Det författarna kan garantera informanterna är att det ursprungliga

empiriska materialet förvaras tryggt och att det endast är författarna till studien som har tillgång till materialet.

Vid förfrågan om respektive informants vilja att medverka vid en intervju har de informerats om hur lång tid intervjun kommer att ta. Möjligheten att hitta en tid för intervju kan vara svårt (Bryman 2018). Eftersom informanterna i studien är ledare inom idrottsföreningar och eventuellt har andra jobb utöver sin roll som ledare har det varit viktigt för författarna att anpassa tiderna för intervjun i förhållande till respektive informant.

5. RESULTAT OCH ANALYS

Det empiriska materialet som analyserats med hjälp av de teoretiska utgångspunkterna och kunskapsläget presenteras i detta avsnitt. Informanterna har precis som det skrivits i metodavsnittet avidentifieras och i detta avsnitt används därför fiktiva namn vid presentation av det empiriska materialet. Efter transkribering av det empiriska materialet har fem teman identifierats och valts ut av författarna:

- Kunskap
- Ansvar
- Agerande
- Idrottens betydelse
- Barnkonventionens utmaningar

De teman författarna identifierat presenteras, analyseras och diskuteras nedan under egna rubriker.

Kunskap

Den erfarenhet som de sex informanterna har i rollen som ledare varierar. Precis som Brackenridge (2002) skriver i sin studie om hur medvetenheten och kunskapen varierade i de olika föreningarna. Av de sex ledare som deltagit i studien har ingen fått kunskap angående orosanmälan från sina idrottsföreningar men de har alla en vetskap om den antingen utifrån sitt yrke, eget intresse eller i diskussion med andra. Två av informanterna har varit ledare respektive fystränare för ungdomslandslag inom två olika sporter och de kan inte erinra sig om att de har fått någon kunskap eller information avseende orosanmälan eller barn som far illa där heller. Vilket de under intervjun själv poängterar är märkligt eftersom de utför sitt ledarskap på uppdrag av Riksidrottsförbundet. Ingen av informanterna har gjort någon egen orosanmälan till socialtjänsten i sin roll som ledare. Det kan utifrån informanternas svar även uppfattas som en osäkerhet i vad en orosanmälan leder till inom socialtjänsten och vad som kan hända barnet och familjen. Att ha kunskap om när, hur och varför en orosanmälan bör göras är en förutsättning för att den ska bli gjord (Socialstyrelsen 2014). Att som ledare ha en grundläggande kunskap om normer, principer, regler och lagar ger människan en vägledning av vad som är anses vara en god handling (Einhorn 2005). Samtidigt som det är viktigt att ha kunskap om de varningstecken som kan yttra sig vid en misstanke om att barn far illa måste även kunskapen och en förståelse om risk- och skyddsfaktorer finnas hos den vuxne. Att en riskfaktor finns behöver inte betyda att barnet far illa (Socialstyrelsen 2014; Socialstyrelsen 2019). Som bland annat Robin tar upp angående de barn som tränar och hänger där hen är ledare då några av de varningstecken som Socialstyrelsen beskriver är vanligt förekommande i den kommunens kontext.

Varningstecken

“Ett av barnen du är ledare för sitter ännu en gång utanför idrottsanläggningen en kall decemberkväll och väntar när du kommer dit 30 minuter innan träningen börjar. Barnet har shorts och en träningsjacka på sig. Barnet är oftast en glad och pigg person men under de senaste veckorna har barnets beteende förändrats, har varit hängig och vid ett par tillfälle har barnet uttryckt att det haft ont i magen och huvudvärk. Hur tänker du när du läser detta?”

Den här vinjetten har använts för att sätta in informanterna i ett sammanhang i intervjun. Utifrån att alla informanter fått läsa vinjetten inledningsvis i intervjuerna kan det tolkas att en medvetenhet över en del varningstecken som behöver uppmärksammas i samband med att barn kan fara illa finns. Alex tycker det är sorgligt först och främst men även att det är högst angeläget att tro att något kan ha hänt. Michelle reflekterar över att barnet nog inte mår så bra, att symtom som huvudvärk och ont i magen kan vara tecken på att allt inte är som det ska. Chris uttrycker att något kanske har hänt och att uppmärksamheten ökar kring barnet på träningarna. Robin är medveten om att det som nämns i vinjetten är saker att vara uppmärksam på men att det kanske inte är saker hen lagt jättemycket vikt på där hen är ledare då det är en del av vardagen.

“vi bedriver ju verksamhet i ett område som har väldigt många med låg socioekonomisk klass... så många där är ju för det första väldigt dåligt klädda /.../ så vi hade kanske inte reagerat jättemycket på detta tyvärr” - Robin

Alla informanter nämner på något sätt ökad uppmärksamhet och vikten av att se om händelsen är en engångshändelse eller om det finns något mönster. Något både Alex och Chris också nämner är att även om det är viktigt att vara uppmärksam så behöver inte ett varningstecken betyda att det faktiskt är någon fara. Precis som Socialstyrelsen (2014) beskriver, att bara för att en faktor finns behöver det inte betyda att det är en risk för barnet men ändå ett viktigt observandum.

“sen får jag ju se på nästa träning... vad händer då liksom... för att i och med att barn kan vara uppe en dag och nere en annan /... / om den är återkommande”- Alex

Barn kan ge uttryck för att de inte mår bra på flera olika sätt. Alla barn är olika, reagerar olika och ger på olika sätt uttryck över att förändringar och saker som sker i deras liv (Rädda barnen 2016).

“det kan vara en glad människa utåt men det kan vara en ledsen människa inåt och du ser inte detta” - Chris

Den missuppfattning angående att barn i en idrottsförening är mest skyddade inom klubben som Brackenridge (2002) nämner i sin studie från England och det Noble och Vermillion (2014) tar upp från sin studie i USA att problemen inte finns inom idrotten går att tolka utifrån svaren från hälften av informanterna. Det uttrycks i termer av att de problemen inte förekommer i informanternas förening eller att föreningen är förskonad från sådana problem. Redelius (2011) menar att den inställningen tidigare dominerat i Sverige men att den har kommit att förändras till en mer realistisk inställning. I det kulturella perspektivet inom organisationsteorin skriver Christensen et al. (2005) hur de informella normerna och värderingarna växer fram bland annat utifrån vad personer för med sig in i föreningen och hur de påverkar de normer och värderingar som redan finns. En tolkning utifrån detta kan vara att ledarna tagit med sig sina kunskaper från sitt yrke till en viss del men genom en inställning av att barn är skyddade och det händer inte här så används inte kunskapen på ett effektivt sätt. Vilket den potentiellt hade kunnat göra. Brackenridge (2002) skriver att ledarna verkar ha svårt med att förlika sig med att barn kan fara illa även om de är med i en klubb

eller utövar sport vilket informanterna också ger lite sken av. Det kan tolkas att informanterna förstår att det kan hända och att det är sannolikt att det händer, men samtidigt händer det nog inte i deras förening. Brackenridge och Rhind (2014) nämner hur idrotten från början varit separerat från samhället, fritt och kravlöst men ändå välfungerande och den präglingsen kan anses vara en del av den kultur som råder inom idrottsföreningar idag som bidrar till "det händer inte här". I det kulturella perspektivet anses det att en person införlivas i det som "sitter i väggarna" när personen varit i föreningen en tid (Christensen et al. 2005).

Agerande

Vid en beteendeförändring hos ett barn, en misstanke om att barnet far illa eller oro för ett barn uppger fem av informanterna de i första hand skulle prata med barnet och sedan ta kontakt med föräldrarna. Informanterna förklarar att det är viktigt att lyssna på barnet och agera på det som barnet ger uttryck för.

“barn ljuger oftast inte när det gäller såna grejer” - Chris

Michelle, Robin, Jamie och Chris förklarar att det inom föreningen har diskuterats om oron för ett barn men att det inte har gjorts någon orosanmälan. Att det inte har gjorts någon orosanmälan kan utifrån informanternas svar bero på att den ledare som sökt bekräftelse i sin oro för ett barn påverkats av de andra ledarnas normer och värderingar. Informanterna nämner inte under intervjuerna varför en orosanmälan inte gjordes, men utifrån att informanterna pratar om rädslan för konsekvenserna kan det vara en avgörande faktor. Som Christensen et al. (2005) skriver formas och bildas ett lämpligt beteende och en "moralisk ram" utifrån de informella normer och värderingar inom föreningen. Det som den kulturella kontexten inom föreningen anser vara lämpligt kan av någon annan ledare eller förening bedömas vara felaktigt (Thorsén 2013). Om föreningens avsikt med att inte göra en orosanmälan är att de inte vill skapa en oro inom familjen eller att de inte vill bryta förtroendet mellan ledare och föräldrar är deras handling utifrån sinneslagsetiken rätt. Däremot kan valet utifrån det Thorsén (2013) menar är ett konsekvensetiskt förhållningssätt vara fel eftersom konsekvenserna av att inte göra en orosanmälan kanske inte är att se till vad som är bäst för det enskilda barnet i enlighet med barnkonventionen.

“det tror jag inte är något som man stoltserar med eller skyltar med att nu har jag gjort en orosanmälan, det blir nog att man gör det väldigt diskret” - Kim

Kim uppger att hen inom sin nuvarande förening inte har erfarenhet av att ledare diskuterat sin oro tillsammans, enligt Kim beror det på att man gör det diskret eftersom det kan uppfattas som ett känsligt ämne att diskutera. Kim har ingen erfarenhet av att en orosanmälan från föreningen gjorts men uttrycker att ledarens agerande inte beror på att det finns en bristande kunskap eller en rädsla för konsekvenserna. Hen menar att det snarare beror på att det lätt kommer andra saker emellan och att det är något som har runnit mellan fingrarna. Även Chris förklarar att hen har känt en oro och haft misstankar om att ett barn far illa men uppger precis som Kim om att det blir ett moment till som de i rollen som ledare måste ta ansvar för. Chris uttrycker att energin inte räcker till för att driva det vidare och menar att de istället försöker lösa situationen inom föreningen genom att prata med barnet och barnets föräldrar. Både Kim och Chris talar alltså om hur mycket tid som redan läggs på ledarskapet inom idrotten och att annat därför ofta

bortprioriteras. Just arbetsbelastningen är något Eliasson (2017) också nämner i sin forskning. Att vid misstanke om ett barn far illa inte göra en anmälan till socialtjänsten på grund av att det inte finns energi från ledaren kan utifrån vad Thorsén (2013) beskriver som ett konsekvensetiskt perspektiv bedömas vara fel eftersom risken för att barnet fortsätter att utsättas och riskfaktorerna kvarstår. Samtidigt som ledarnas agerande kan tolkas utifrån ett konsekvensetiskt perspektiv kan även pliktetiken ge en förståelse för varför de väljer att agera som de gör. Enligt Thorsén (2013) finns det inom pliktetiken inget samband med framtiden då det är egenskaper och karaktären av ledarens agerande som bedöms vara rätt eller fel. Utifrån det informanterna beskriver prioriterar de att planera och lägga sin energi på träningen istället för att gå iväg för att kontakta socialtjänsten och rådfråga eller göra en anmälan. En av kritikerna mot ett pliktetiskt förhållningssätt är att plikterna kan komma i konflikt med varandra eftersom de anses lika viktiga och därför behöver de rangordnas vilket informanterna omedvetet gör genom att prioritera träningarna.

Rädsla och osäkerhet

Det framgår tidigare att ingen av de informanter som deltagit i studien har gjort någon orosanmälan. Anledningen till att informanterna inte gjort orosanmälningar själv har inte identifierats, men det framgår däremot att det finns en viss rädsla och oro över vilka konsekvenserna det kan få av att göra en orosanmälan till socialtjänsten. När det gäller konsekvenserna för barnet finns det en rädsla och oro att barnets trygghet inom idrotten kan försvinna, att barnets situation i hemmet kommer att förvärras eller att barnets sociala kontext påverkas negativt. Konsekvenserna för familjen är även en del som informanterna diskuterar eftersom oron inom familjen kan öka samt att det finns en rädsla för att socialtjänsten omhändertar barnet när det inkommer en orosanmälan. Det finns även en rädsla och oro hos informanterna kring att barnets och föräldrarnas förtroende och tillit till ledaren påverkas negativt, vilket exempelvis kan innebära att barnet eventuellt inte kommer att prata med ledaren om det finns en oro eller misstanke om att ett barn far illa igen.

“jag tror lite grann att man är rädd också för att trampa någon på tårna” – Robin

Rädslan och oron för vilka konsekvenser det får av att göra en orosanmälan innebär att ledaren ställs mot det Thorsén (2013) beskriver som ett konsekvensetiskt dilemma. Utifrån ett etiskt perspektiv har ledaren enligt Einhorn (2005) ett ansvar för relationerna mellan ledaren och familjemedlemmarna, samt barnet och familjens egna världar. Jamie pratar om vilka konsekvenser det kan få av att göra en orosanmälan vilket är ett centralt fokus i konsekvensetiken för att avgöra om en handling är rätt eller fel (Thorsén 2013).

“sen vet jag inte om man vågar göra en orosanmälan... eller man backar och tycker att det är obehagligt” – Jamie

Eliasson (2017) skriver att “the sporting triangle” innefattar barn, förälder och ledare och deras förhållande gällande socialiseringen inom barnets idrottsvärld. Om två av parterna bråkar eller blir osams påverkas den tredje parten. Från ett konsekvensetiskt synsätt kan ledaren förstås i sin oro över att rubba triangeln då det kan komma att påverka barnet negativt (Thorsén 2013). Alex uttrycker att kommunikationen mellan föräldrar och förening oftast sker via ledaren, vilket enligt “the sporting triangle” som Eliasson (2015) lyfter fram är positivt utifrån

tillit och förtroende i socialiseringsprocessen. Konsekvensen av det kan bli att ledare automatiskt kan känna att de behöver ta ett större ansvar.

Socialstyrelsen (2014) skriver att det är viktigt med kunskap om hur och varför en orosanmälan bör göras för att den ska bli gjord. Chris uppger precis som de andra informanterna att det finns en okunskap om vilka konsekvenser det får för ett barn när en orosanmälan görs. Det leder till att en orosanmälan vars syfte är att uppmärksamma Socialtjänsten på att ett barn far illa så att de i sin tur kan göra en bedömning av om barnet tillsammans med familjen har ett behov av stöd inte görs av ledaren.

“det är egentligen jättelätt men det blir för svårt att ta det steget och så vill man inte lägga sig i... man tror att man startar upp ett kaos för den familjen genom att man gör en orosanmälan” – Chris

Idrottsföreningar kan identifieras som en social och kulturell organisation. Med den definitionen menar Brackenridge och Rhind (2014) att idrottsföreningar inte är olik definitionen av vad en skola är. Det som skiljer sig mellan idrottsföreningen och skolan avseende orosanmälningar är att idrottsföreningen bör göra en vid misstanke om att ett barn far illa, men de har ingen anmälningsskyldighet enligt 14 kapitlet 1c § Socialtjänstlagen. Robin pratar om att det finns en större rädsla för konsekvenserna av att göra en orosanmälan som idrottsförening än om orosanmälan görs från skolan.

“skolplikt i Sverige gör ju att skolan har lättare att anmäla eftersom barnet måste fortsätta gå dit... anmäler vi som förening kan ju föräldrarna välja att inte ha sina barn hos oss och då tappar vi barnet helt” – Robin

En tolkning utifrån det Robin uttrycker är att pliktetiken, som Thorsén (2013) beskriver den, är en starkt inarbetad norm som präglar skolvärden på ett sätt som inte görs inom idrottsföreningar.

Bekräftelse

Samtliga informanter berättar om vikten av att få stöd och bekräftelse i sin oro kring ett barn. Utifrån det Christensen et al. (2015) skriver angående organisationsteorin kan ledarens sökande efter bekräftelse samt diskussion tillsammans med andra i föreningen angående oron för ett barn tolkas genom ett kulturellt perspektiv. Idrottsföreningens informella värderingar och normer påverkar vid diskussioner ledarens agerande och handlande.

Kim pratar om att föräldrar till de barn som hen varit tränare för kommit fram och diskuterat oron kring ett barn. Däremot kan Kim utifrån egna erfarenheter inte minnas att hen, andra ledare eller styrelsemedlemmar i föreningen haft någon diskussion om en oro för ett barn. Även om Kim inte har någon erfarenhet av att det har gjorts menar hen att om en situation skulle uppstå hade hen diskuterat sin oro tillsammans med någon i föreningen.

“Det är klart man pratar med någon som man känner att man kan ha som bollplank” - Kim

Chris berättar att hen har ett nära samarbete med lagledaren som alltid närvarar och är delaktig vid träningarna. Enligt Chris bidrar den nära kontakt och kommunikation som de har med varandra till att de på varsitt håll kan vara uppmärksamma på förändringar i måendet som ett barn ger uttryck för. Alex saknar till skillnad från Chris en lagledare i samband med träningen vilket gör att hen inte har möjligheten att diskutera sin oro kring ett barn under träningen. Däremot beskriver Alex att vid oro eller misstanke om att ett barn far illa hade hen tagit kontakt med en anhörig till Alex som innehar en socionomexamen.

“Ibland kan man bara behöva den här bekräftelsen att det jag känner, det finns en anledning kanske till att jag känner som jag gör” - Robin

Att få bekräftelse och diskutera sin oro med någon annan inom föreningen är informanterna eniga om att det finns ett behov av. Samtliga informanter ger dock uttryck för att detta sällan sker inom respektive ledares förening.

Idrottens betydelse

För många barn är idrotten en arena där de kan känna sig trygga och mår bra. Idrottsföreningen har en viktig social funktion att fylla och uppfattas av de flesta som en god och positiv miljö där barnet kan utvecklas, ha roligt och tillsammans med sina kompisar utvecklas (Riksidrottsförbundet 2019a). Chris reflekterar över idrottens fördelar och att det kan vara den plats där barnet har möjlighet att vara sig själv, kan känna glädje och trygghet.

”Idrotten kan vara den lyckliga punkten där du får vara du” – Chris

Utifrån informanternas uppfattningar och den tidigare forskningen kan det konstateras att idrottsföreningar och fritidsaktiviteter kan ha en viktig central roll i barnets utveckling.

“kanske är det så att träningen är den enda tillflyktsorten man har som man kan vara trygg på” – Michelle

Enligt Demers & Parent (2010) har ledaren mycket inflytande över idrottaren. Chris, Jamie och Alex pratar om olika tillvägagångssätt som de använder sig av i sin roll som ledare för att barnet ska känna sig sedd, hörd och för att barnet ska få med sig positiva tankar om sig själv i samband med träningar. Alex berättar att hen i framförallt situationer där hen fått uppfattningen av att barnet varit nedstämt alltid försöker säga positiva saker som barnet kan ta med sig hem efteråt. Chris förklarar att hen har som målsättning att under varje träning säga varje spelare namn minst en gång tillsammans med någonting positivt, detta gör enligt Chris att varje spelare blir uppmärksammat och även får positiv feedback. Konsekvensen av den positiva feedbacken som barnet får stärker deras självkänsla. Utifrån det Thorsén (2013) skriver om konsekvensetiken bedöms ledarens positiva feedback till barnet stärka deras självkänsla och handlingen får en positiv effekt.

Alla ledare som deltagit i studien lyfter till stor del fördelarna som finns av att ett barn är aktivt inom idrottsföreningen. Den föreställningen som finns om att idrotten endast är positiv och är en frizon för barnet där de känner sig trygga bör varje ledare och person inom idrottsföreningen reflektera över ytterligare även om en mer realistisk inställning har växt fram enligt Redelius (2011).

Rhind et al. (2017) menar att det inom idrottskulturen ställs krav på spelare i träning, uthållighet och motståndskraft. Vidare menar Rhind et al. att en del idrottare kan fara illa av kraven som ställs vilket innebär att barnet blir lidande och kan bygga upp en fasad för hur det egentligen mår. Jamie beskriver den problematiken utifrån egna erfarenheter. Jamie förklarar vidare hur hen i sin roll som ledare fått ifrågasätta andra ledare i deras agerande gentemot barnen. Hen berättar att det finns en förmåga hos vissa ledare att endast hitta fel och ge negativa kommentarer till barnen som utövar idrotten, vilket Jamie menar är ett plågeri och skapar ett lidande för barnet.

”det är inte kul att komma hem från träningen när man bara fått höra allt man gör dåligt, när man är en fantastisk idrottare egentligen”
- Jamie

De negativa kommentarer som Jamie pratar om och det krav som enligt Rhind et al (2017) ställs inom idrottskulturen kan även diskuteras utifrån ett etiskt perspektiv. Problematiken med ett konsekvensetikens är precis som Thorsén (2013) skriver att människors prioriteringar och förhållningssätt skiljer sig åt och således även varje individs bedömning av om en handling är rätt eller fel. De konsekvenser som Jamie anser att ledarens handlingar får är enligt hen negativa och utifrån konsekvensetikens bedöms handlingen fel. Om däremot ledaren som Jamie berättar om hade fått besvara frågan om vilka konsekvenser hen ansåg att handlingen skulle få kunde bedömningen av om handlingen varit rätt eller fel sett annorlunda ut (Thorsén 2013). Einhorn (2005) menar att diskussioner, reflektioner och analyser av etiken är viktig, vilket tydliggörs i förhållande till vilka krav och förväntningar som ställs på barnet.

Socioekonomiska förhållanden

Utifrån vinjetten som informanterna i samband med intervjun tagit del av berättar Robin att det till viss del är en del av vardagen i kommunen som hen är verksam inom. Enligt Robin bedrivs den verksamhet hen är ledare i ett område där många människor med låg socioekonomisk klass befinner sig. Robin menar att hen som ledare inte hade reagerat lika starkt som en förening i ett område med högre socioekonomisk status eventuellt hade gjort. Viktigt att anmärka är dock att låg socioekonomisk status inte behöver innebära att det utgör en riskfaktor för barnet och det kan finnas andra förklaringar till varför en situation ser ut som den gör (Socialstyrelsen 2014; Socialstyrelsen 2019). Det finns forskning som visar på att barn med hög socioekonomisk status är mer representerade inom idrottsföreningar än de barnen med låg socioekonomisk status (Centrum för idrottsforskning 2013). I kombination av den forskning som finns på området och idrottsföreningen som Robin är verksam inom kan vi konstatera att det finns behov av att vidta åtgärder för att alla barn ska ges möjligheten till att känna tillhörighet till en förening. Robin berättar vidare att den idrottsförening som hen är aktiv inom har en medvetenhet om att det är många barn som inte kan utöva någon idrott eftersom de inte har råd. Enligt Socialstyrelsen (2019) kan det innebära en riskfaktor om barnet på grund av ekonomiska skäl inte har möjlighet att utöva någon fritidsaktivitet. Robin förklarar vidare att föreningen har fått mycket beröm för att deras medlemsavgifter är relativt låga samt att de aktivt arbetar med att försöka fånga upp de barnen som tror att de inte kan eller har råd att utöva någon fritidsaktivitet. Robin berättar vidare att det dock finns en del utmaningar att fånga upp de barnen eftersom den idrott som Robin är ledare inom inte upplevs lika attraktiv som vissa andra idrotter. Även Michelle diskuterar skillnaden mellan den

socioekonomiska statusen och vilka förutsättningar barnet har. Enligt Michelle blir konsekvensen av vilken socioekonomisk status barnet har en bidragande faktor för vilken betydelse idrotten har. Michelle berättar att den förening som hen är aktiv inom har uppehåll från all träning under exempelvis sportlov då väldigt få barn är närvarande vid träningen då många familjer åker iväg på skidsemester. I grannkommunens idrottsförening som är belägen i ett område med lägre socioekonomisk status berättar Michelle att nästintill alla barnen deltog under loven på grund av avsaknaden av andra saker att göra.

Relationen

Enligt Socialstyrelsen (2018) kallas en relation som grundar sig i positiva aktiviteter, förhållningssätt och attityder för ett prosocialt nätverk och kan utgöra en skyddande faktor för barn som utsätts för bristande omsorg eller har ett eget destruktivt beteende. Kim uttrycker hur hen i sin ledarroll betonar betydelsen av att som barn vara aktiv inom en idrottsförening. Kim förklarar att idrotten var det som räddade hen från ett destruktivt beteende under sina ungdomsår vilken hen tar med sig in i sitt ledarskap. Kim förklarar att hen har stängt av spelare som har missbrukat alkohol och narkotika från att spela matcher. Anledningen är enligt Kim för att barnet ska få en tankeställare och reflektera över sina val i livet eftersom det kan få konsekvenser för det som barnet anser är viktigt och betydelsefullt.

”sen har jag varit väldigt noga med att det finns en anledning till att de missbrukar... som att de har hamnat i fel sällskap... varför ska jag då ta bort dem från deras enda trygga punkt” – Kim

Kim förklarar att träningen är något som hen aldrig skulle stänga av en spelare från eftersom hen anser att den är viktig och kan vara den trygga punkt och arena där hen kan hålla sig borta från andra destruktiva miljöer för barnet. Kim resonerar precis som Bing (2003) att tillhörighet, förståelse, omsorg och praktisk hjälp är viktiga komponenter för att utveckla ett socialt stöd. Idrottsledare kan ingå i barnets sociala nätverk och det sociala stödet kan precis som Kim och Bing diskuteras vara viktiga för barnets utveckling. Utifrån vad Thorsén (2013) skriver angående pliktetiken att lagar och regler ska följas och det ska vara rättvist så kan Kims agerande förstås då hen som ledare har ett ansvar och en plikt att sätta gränser och följa de regler som idrottsföreningen har i sina stadgar. Samtidigt så resonerar Kim utifrån ett konsekvensetiskt perspektiv då hen anser och förstår att det kan ge negativa konsekvenser för barnet att utesluta hen från träningen.

Att en ledare från en idrottsförening har en central roll i barns utveckling är en del som Michelle berättar om. Michelle menar att när hen var tränare spenderade hen mer tid tillsammans med de barn hen tränade än vad deras egna föräldrar gjorde.

“jag umgicks ju faktiskt mer med ungdomarna än vad föräldrarna gjorde” – Michelle

Demers och Parent (2010) menar att ledare ofta ses som en föräldrafigur, vilket i förhållande till det Michelle och även de andra informanterna berättar om gällande antalet timmar som de spenderar tillsammans med barnen kan vara en naturligt. Vidare menar Demers och Parent att tiden som ledaren spenderar med barnet leder till att ledaren på en relationell nivå har en viktig roll och ett inflytande på barnet. Enligt Michelle är idrotten en plats där det finns möjlighet att dela med sig av kunskap och hjälpa barnen att utvecklas, inte enbart kring sporten

som barnet utövar utan även kring kost och barnens hälsa. Att som ledare ta ansvar för barnets utveckling är en central och viktig del ur det utvecklingsekologiska perspektivet. För att barnet som befinner sig i centrum ska få en gynnsam utveckling krävs det att människor i barnets närmiljö samspelar och interagerar med varandra (Socialstyrelsen 2018). Relaterat till det informanterna beskriver angående tiden de spenderar tillsammans med barnen behöver ledaren ta ansvar för barnets utveckling under den tiden som barnet är aktiv inom idrottsföreningen.

Chris och Alex uttrycker att relationen mellan spelare och ledare är viktig i deras ledarskap, den är viktig för att skapa ett förtroende och att barnet kan känna tillit till sin ledare. Alex menar att tilliten och förtroendet förhoppningsvis bidrar till att barnen vågar att prata och berätta för ledaren om saker de funderar kring eller som de uppfattar är jobbiga. Ledare inom idrottsföreningar beskrivs av Northouse (2016) som goda lyssnare, har en god förmåga att känna empati samt till känslomässig tillgänglighet. Egenskaperna som Alex och Chris beskriver att de vill förknippas med gör enligt Northouse att ledares förmåga att hantera och ge feedback i mellanmänniska relationer förbättras. Det är dock lätt att den förmågan begränsas till att vara effektiv vid situationer som uppstår inom idrotten och att ledarskapet brister vid diskussioner om personliga svårigheter som exempelvis att ett barn far illa.

Baserat på informanternas reflektioner och den tidigare forskningen är inte empatin och att vara en god lyssnare tillräcklig. Det krävs precis som Northouse (2016) skriver att en ledare har förmågan och inställningen att agera för att på ett mer effektivt sätt ge barnet stöd när det finns behov av det.

“vill du vara där och är du engagerad, då kommer du också märka de här grejerna och reagera” – Robin

Robin pratar om just vilka egenskaper som enligt hen krävs för att en ledare ska reagera på de varningstecken som barnet eventuellt signalerar och som ligger till grund för att en eventuell orosanmälan bör göras.

Ansvar

Det är ett gemensamt samhällsansvar att barn inte ska växa upp under otrygga förhållanden (Socialstyrelsen 2014). Brackenridge och Rhind (2014) menar att skyddandet av barn i och kring idrottsevenemang och det förebyggande arbetet är av ett internationellt intresse. Den svenska regeringen ville reglera idrottens reglemente eftersom de statliga bidragen till idrottsföreningar ökat i Sverige och därav behövde staten belysa sitt ansvar för barn och unga samt stärka idrottsföreningar utifrån ett barnrättsperspektiv. Som en följd av detta implementerades barnkonventionen i policydokumenten 2009 (Eliasson 2017). Utifrån det instrumentella perspektivet kan det anses att beslut och information som bestäms högre upp i de övergripande förbunden ska regna neråt i de mindre föreningarna (Christensen et al. 2005). Kim pratar i samband med intervjun om föreningens policydokument som fokuserar på de fyra ledmotiven glädje, gemenskap, uppmuntran och trygghet. Under intervjun reflekterar Kim över innehållet i dokumentet och kommer fram till att det som står är relaterat till det som sker inom idrotten och inte till människan som individ. Det Kim konstaterar utifrån de frågor som ställs är att det som saknas är en åtgärdsplan med instruktioner för hur en ledare bör gå tillväga när de får kännedom om att ett barn far illa. Chris poängterar att en del information finns i föreningens

policydokument men att det saknas en konkret handlingsplan och information angående varningstecken och orosanmälan. En enkel sak som ett telefonnummer till Socialtjänsten som ledaren kan kontakta för att rådfråga samt information om att det finns en möjlighet att som idrottsledare vara anonym vid en orosanmälan. Robin berättar att det mesta från barnkonventionen står med i deras stadgar och policys men att även i deras förening saknas det information och att det är något som bör ses över. Alex, Michelle och Jamie menar att det inte finns eller att de inte har vetskap om någon handlingsplan eller policy gällande barnkonventionen och orosanmälan.

“men jag vet faktiskt inte om det finns en handlingsplan egentligen /... / inom idrottsverksamheten pratar vi inte alls om det egentligen... överhuvudtaget” – Jamie

Personligt ansvar

Som tidigare nämnts så har staten ett ansvar för barn och unga inom idrottsföreningar. Riksidrottsförbundet har som uppgift att ta ansvar och förvalta gemensamma intressen, både nationella och internationella. Medlemmar i Riksidrottsförbundet måste följa deras stadgar och policys (Riksidrottsförbundet 2019b). Enligt Barnombudsmannen (2019) kan staten, kommuner eller regioner ställa som krav att idrottsföreningar bland annat måste följa barnkonventionen för att få bidrag. Som det instrumentella perspektivet förklarar så ska de mindre föreningarna vara som ett redskap för att utföra de uppgifter som bestäms av staten och Riksidrottsförbundet (Christensen et al. 2005). Vilket innebär att styrelsen inom idrottsföreningen har ett ansvar för att information och kunskap når ut till övriga inom föreningen. Utifrån vad fyra av informanterna uppger anser de också att ansvaret ligger på idrottsföreningens styrelse, då det är dit informationen kommer i första hand. Chris och Robin uttrycker att de till viss del håller med de andra informanterna men samtidigt betonar de att det borde finnas ett personligt ansvar och engagemang hos respektive ledare.

“så är det väl ett intresse att veta att man får en kunskap liksom... så jag tror att det är ett allmänt intresse att veta som gör att man läser, lyssnar och får en fingervisning” - Chris

För att kunna sprida medvetenheten och bygga upp kunskapen menar Rhind et al. (2017) att man ska ta en bit i taget och koppla på mer efterhand. Chris berättar hur hen själv går in och gör kurser via internet och söker information eftersom hen har ett intresse och en vilja att besitta en kunskap som hen kan applicera i situationer som kan uppstå. Robin uttrycker att en person som inte har kunskapen men som har ett intresse och engagemang söker upp det den behöver ha kunskap om.

“det har med människan att göra... man kanske inte vet hur man ska gå tillväga med det, men är man villig att hitta vägarna då gör man det”
- Robin

Thorsén (2013) menar att utifrån pliktetikerna ska löften hållas, order och regler ska följas, rättvisa och att tala sanning är viktiga element. Genom att lägga över ansvaret på samhällssystemet menar kritiken att individen flyr det personliga ansvaret. När informanterna som varit med om att det gjorts en orosanmälan inom idrottsföreningen berättar om händelsen har de en ganska liten inblick då anmälan togs vidare högre upp och gjordes av någon annan. Jamie kan tolkas göra just detta även om hen ser sitt eget ansvar att i alla fall lyfta det i föreningen.

”det överlåter jag till högre höns...nä men jag har ju, jag kan ju känna nu att jag kan ju lyfta det” - Jamie

Samtliga informanter berättar också att de i sin yrkesroll inte är den som gör eller har varit den som gjort en orosanmälan utan det är något som någon annan tagit hand om. Därav är kunskapen om tillvägagångssätt vid en orosanmälan inte familjär från deras yrkesroll. Kim, Robin och Chris reflekterar också under intervjun över informationen de får till sig, sin medverkan och ämnet studien berör. De uppger att de vill ta ett personligt ansvar över att föra informationen och kunskapen vidare samt uppmärksamma det inom sin idrottsförening. För att Barnkonventionen ska ha den önskade effekten som svenska regeringen vill menar Eliasson (2017) att alla vuxna människor som har kontakt med barn måste ha kunskap om barnkonventionen.

“Framförallt tror jag att man måste lyfta upp det vi pratar om här, så att alla blir medvetna om att den finns...som din checklista här...”
- Chris

När Chris gör uttalandet ovan pekar hen samtidigt på den lista med varningstecken på att barn far illa som används i samband med intervjun.

Kommunikation

Demers och Parent (2010) skriver att det finns ett glapp mellan de större förbunden och föreningarna på lokal nivå när det kommer till information och kunskap om skyddandet av barn. Det kan tolkas att de menar att informationen fastnar någonstans på vägen något som även Eliasson (2017) tar upp. Alex reflekterar under intervjun över det Demers och Parent (2010) skriver om och även det fenomen att informationen fastnar.

“sen kan det ju också handla om att kommunikationen från styrelse till oss tränare, jag tar inte del av någon information som kommer till föreningens mail... det förmedlas ju via styrelsen till mig” - Alex

Vidare berättar Alex om att föreningslivet var större förr och att det har förändrats. Styrelsen var tidigare alltid närvarande vid träningar och kunde svara på frågor. Alex uttrycker att hen idag inte vet vem som sitter i styrelsen. Hens upplevelse är att styrelsemedlemmarna inte är lika engagerade idag som eldsjälarna var förr. Vilket enligt Alex beror på att det är en yngre generation föräldrar med ett individualistiskt tankesätt där tid och ansträngning för föreningslivet inte är lika viktigt. Alex upplever att det har skett ett generationsskifte som utifrån det kulturella perspektivet har gjort att de informella normer och värderingarna har förändrats i takt med att en yngre generation har tillkommit. När styrelsemedlemmarna inte har samma värderingar, engagemang och lägger ner den tid som krävs har de inte förutsättningar för att uppnå en fullständig målrationellitet enligt det instrumentella perspektivet (Christensen et al. 2005). Vilket kan vara en förklaring på det Alex uttrycker, som i sin tur gör att informationen som styrelsen får från övergripande instanser inte når ledarna.

2010 godkändes en strategi av den svenska regeringen som bland annat menar att de som tar beslut om barn, ledare, professionella, föräldrar och barn måste erbjudas information, stöd och kunskap gällande barns rättigheter och skyddandet av barn och hur den kunskapen ska kunna omsättas rent praktiskt (Eliasson 2017).

Endast två av informanterna menar att de på något sätt pratat eller fått information om barnkonventionen genom mail. Ingen av informanterna har fått någon direkt information avseende en orosanmälan, hur man går tillväga eller vad som händer när en anmälan görs. Tre av informanterna har inte varit med om att barnkonventionen diskuterats överhuvudtaget i föreningen.

“Jag har fått två mail om att barnkonventionen blir lag...men orosanmälan tror jag väldigt väldigt lite...det kan vara att jag fått något...jag tror knappt det alltså...” - Chris

“...det kanske skickas ut dokument och mail, läggs upp på hemsida, sociala medier vilket jag tror blir en påminnelse som folk idag mer eller mindre skummar förbi” -Kim

Enligt det instrumentella perspektivet är styrelsen och föreningen de övergripande instansernas instrument då deras mål och policys ska utföras och efterlevas i de lokala föreningarna (Christensen et al. 2005). När målsättningar och policys inte når ut till de lokala föreningarna påverkas även barnet utifrån ett utvecklingsekologiskt synsätt eftersom samspelet mellan nivåerna fallerar (Socialstyrelsen 2018).

Samverkan

Eftersom alla nivåerna samspekar och påverkar barnets utveckling är det viktigt att samtliga nivåer fungerar (Socialstyrelsen 2018). Frågan om det finns någon samverkan mellan idrottsföreningen och socialtjänsten har ställts till respektive informant. Fem av informanterna uppgav att de inte har någon samverkan med socialtjänsten. Kim berättar att idrottsföreningen som hen är ledare inom har haft kontakt med socialtjänstens fältsekreterare. Enligt Kim anordnar fältsekreterare tillsammans med nattvandrare aktiviteter för barn på kvällar och helger inom kommunen. Vidare förklarar Kim att de endast haft kontakt med fältsekreterarna och att hen är osäker på om någon från idrottsföreningen varit fysiskt närvarande vid aktiviteterna. Av egna erfarenheter beskriver Kim att hen har tänkt att gå dit men på grund av tidsbrist eller att hen redan är upptagen i sin roll som ledare har det inte blivit av.

“Det är aldrig lätt att få ideella tränare att ställa upp ytterligare gånger när man redan lägger ner en sån oerhörd tid” - Kim

För att det ska gynna barnet är det viktigt utifrån det instrumentella perspektivet att strukturen och informationsflödet fungerar i alla led (Christensen et al. 2005). Parallellt påverkar det i sin tur barnet utifrån ett utvecklingsekologiskt synsätt där det på ett liknande sätt är en samverkan mellan nivåerna något som ska regna hela vägen ner till barnet (Andersson 2013; Socialstyrelsen 2018). Då måste allting runt omkring fungera. Chris reflekterar över hur föreningar och ledare kan stärka sin kunskap och handlande genom samverkan.

”Jag tror att man måste bli bättre på att hjälpa föreningar innan man ställer för höga krav på dem... Socialtjänst, Riksidrottsförbund, Skåneidrotten borde alla hjälpa och informera föreningar hur ledare bör gå tillväga för barn som far illa...” - Chris

Barnkonventionens utmaningar

Eliasson (2017) skriver om svenska regeringens strategi där det bland annat menas att de som tar beslut som rör barn måste ha kunskap om barnens rättigheter och kunna använda den praktiskt. Informanternas inställning till att barnkonventionen blir lag 2020 var överlag positiv och informanterna anser att barnkonventionen handlar om elementära och självklara saker. Men fem av sex informanter menar att det till stor del redan finns i deras föreningar och att föreningarna redan arbetar utefter barnkonventionen. Att barnkonventionen därmed blir lag förändrar ingenting enligt informanterna utan det sker på sin höjd ett tillägg eller två i något policydokument.

“jag tror bara man uppdaterar policyn.” - Kim

“mycket av barnkonventionen är ju sådana självklarheter redan i vårt samhälle...” - Robin

Michelle är en av informanterna som uttrycker att det inte finns någon utmaning med barnkonventionen. Samtidigt reflekterar Michelle och motsäger sig själv eftersom hen menar på att det kan finnas utmaningar i att barnen inte vill eller vill, kontra att föräldrarna vill motsatsen eller i hur många aktiviteter ett barn utövar. Även Robin kommer fram till att det finns utmaningar i att alla barn inte får samma chans inom sin idrott då det tar olika tid för barn att “blomstra”, en synonym Robin använder för att utvecklas. De som “blomstrar” sent får inte samma chans att vara delaktig på elitnivå då platserna redan är tagna. Chris menar att som det är nu är barnkonventionen som ett stort fint moln som alla kan peka på men när det nu ramlar ner över föreningarna som en lag tror hen att den kommer ställa till det för idrottsledare och föreningarna.

“Just att alla kommer att ha rätt men jag kan ju inte tillgodose allas rätt...” - Chris

Eliasson (2017) skriver att idrottsföreningar inte alltid har de verktyg och resurser för att möta de krav som policyförfarande ställer på dem. Vidare menar Eliasson (2017) att stöd och utbildning måste erbjudas för att kunna omsätta kunskapen gällande barnkonventionen och barns rättigheter. Chris nämner att hen tror att föreningar behöver hjälp med att förstå barnkonventionen och att i det sammanhanget tänka på hur tidsbristen påverkar vad en ledare tar till sig i form av ny information och kunskap, något som även Kim pratar om. Brackenridge och Rhind (2014) tar upp hur utbildning och träningsprogram gällande utnyttjande prevention och skydd av barn har utökats i England. Något som inte erbjuds i Sverige utifrån tolkning av informanternas upplevelser.

Utifrån ett mytperspektiv kan det tolkas att två av informanterna tror att barnkonventionen är något som föreningen måste ta till sig nu då den är “på modet” och för att överleva och fortsätta vara attraktiva föreningar så är den något föreningen måste arbeta med och utifrån. Två informanter berättar att när en ny ledare eller någon ny person kommer att vara aktiv i föreningen på andra sätt måste det inkomma med ett utdrag från belastningsregistret. En informant menar att de inte har det som rutin i nuläget men att det troligen kommer att införas. Samtliga informanter kopplar den rutinen till att barnkonventionen blir lag och att den på grund av det är aktuell just nu. Informanterna diskuterar både för- och nackdelar utifrån att det finns svårigheter med att rekrytera ledare och där ett sådant utdrag kan ställa till det relaterat till individens integritet samtidigt som de

uttrycker att den kan ha en upplyftande effekt. Barnkonventionen är något föreningarna kommer att diskutera nu eftersom den är aktuell men samtidigt diskuterar informanterna att det är en sak som ska in på en bit papper, policy eller dylikt. Informanterna uttrycker att den kommer ligga någonstans i bakgrunden under en period men att den sedan mattas ut. Vilket är en reaktion som även Eliasson (2017) sett i sin studie, att barnkonventionen endast uppfattas som en pappersbit med text på.

“jag tror att det blir en pappersprodukt tyvärr...” - Chris

Utifrån det instrumentella perspektivet kan det anses att föreningarna ska uppnå de mål som idrottsrörelsen åtagit sig att nå (Christensen et al. (2005). Målen regleras bland annat i stadgar och policys av Riksidrottsförbundet. Föreningarna är förbundens instrument nedåt i leden och för att få vara en del av idrottsrörelsen måste dess stadgar följas. Mytperspektivet inverkar på hur, vad och vilka mål som ska uppnås bland annat utifrån vad samhället kräver och vad som behövs för att behålla sin attraktivitet. Det kulturella perspektivet kan säga en del om hur uppdragen tas emot och hur de verkställs utifrån vilken kutym som råder i föreningen (Christensen et al. 2005).

“jag tror inte att det kommer att bli så stora skillnader mer än att den ska in någonstans /.../ det är väl lite som GDPR... det skulle ju också in men det skedde inga större förändringar...” - Kim

Utifrån ett pliktetiskt perspektiv kan föreningarna och ledarna tolkas handla rätt, i frågan om utdrag från belastningsregister, för att de lyder regler. I förhållande till om föreningen förlorar en bra idrottsledare på grund av oviljan eller känslan av inskränkning på den egna integriteten att behöva lämna utdrag ur belastningsregistret blir det en negativ konsekvens och handlingen anses vara fel utifrån konsekvensetiken (Thorsén 2013). De olika perspektiven kolliderar och får fäste beroende på vad som är starkast utifrån det kulturella perspektivet. I takt med att samhället förändras behöver föreningarna följa med, men om det som “sitter i väggarna” har en stark prägel i föreningen kan det vara svårt att genomföra förändringar. Rhind et al. (2017) menar att ledarskapet är en avgörande faktor för att kunna stödja och driva till förändring.

6. AVSLUTANDE DISKUSSION

Syftet med studien var att förstå varför det inkommer en liten mängd orosanmälningar från idrottsföreningar till socialtjänsten och med anledning av att barnkonventionen blir lag 2020. För att studera och förstå detta fenomen var de centrala utgångspunkterna organisationsfaktorer, etiska aspekter, ledares agerande och kunskap avseende varningstecken på att ett barn far illa. Ett annat syfte som växte fram i takt med insamlingen av det empiriska materialet och efterforskningarna, som visar att diskussionerna kring orosanmälningar brister, var att sprida informationen och göra föreningar uppmärksamma på de brister som finns.

Utifrån efterforskning och resultatet av det empiriska materialet går det att konstatera att det görs alldeles för få orosanmälningar till socialtjänsten från idrottsföreningar i förhållande till antalet barn som är aktiva inom någon idrottsförening. Olika faktorer som ligger till grund för att inte inkommer fler orosanmälningar har identifierats av författarna. Det finns en bristande kunskap hos informanterna dels kring orosanmälningar men även gällande barnkonventionen. Den bristande kunskapen ligger till grund för att informanterna känner en rädsla för konsekvenserna en orosmälan kan få för barnet, familjen och tilliten från föräldrarna. Den bristande kunskapen leder även till att de informanter som deltog i studien ställs inför ett etiskt dilemma i sitt agerande gentemot barnet.

Ledarnas agerande styrs av ett konsekvensetiskt förhållningssätt. Etiken hindrar till en viss del ledare från att göra en orosmälan eftersom de sätter barnet och idrotten i första hand, kombinerat med att det finns en rädsla och osäkerhet. Författarna tolkar osäkerheten som ett resultat av brister i informationsflödet inom och från idrottsföreningar och övergripande förbund. Brister i informationen resulterar i att det hos majoriteten av informanterna även funnits en osäkerhet om vilka skyldigheter de har i sin roll som ledare.

Alla idrottsföreningar och ledare har inte samma förutsättningar eftersom de inte är en homogen grupp. Om alla idrottsföreningar ges rätt grundförutsättningar är det lättare för varje förening att arbeta med det än att endast skicka iväg det som ny information i ett mail. På detta sätt hade även barnen kunnat bli inkluderade i frågan och blivit uppmärksammade på sina rättigheter inom idrotten. Två av informanterna berättade om sin rädsla över att när kunskapen inte finns blir barnkonventionen något som barnen bara hävdar sig med utan att förstå innebörden av den. Även en av informanterna uttryckte sig på ett sätt där även ledarens förståelse för barnkonventionen kan tolkas brista med tanke på att ledaren nämner att hen inte kan tillgodose alla barns rätt. Barnkonventionen handlar om att barnen har rättigheter inte att de har rätt eller ska ha rätt. Om förståelsen och kunskapen kring barnkonventionens innebörd är rätt eller fel är svårt att tolka utifrån informanternas svar. Däremot uppgav informanterna att det inte är något de behöver jobba med eftersom de redan finns. Det är oklart om det handlar om okunskapen eller att ideella ledare inte känner att det finns tid och istället blir en sak till som de måste dra i.

Att det finns ett starkt band mellan barn, föräldrar och ledare har sina för- och nackdelar. Mycket av den oro som informanterna känner för ett barn pratar de direkt tillsammans med barnen om och som ett andra steg tar de kontakt med

föräldrarna, vilket är ett tecken på att tilliten och förtroendet är välfungerande. De negativa konsekvenserna av att en ledare diskuterar sin oro med föräldrarna istället för att kontakta socialtjänsten för att rådfråga är i de fall då barnet i hemmet utsätts för sexuella övergrepp, fysiskt- och psykiskt våld. Om oron är befogad och ledaren pratar med föräldrarna som samtidigt kan vara förövarna så ges de chansen att påverka barnet inför eventuella samtal med polismyndigheten och socialtjänsten.

En annan central del av studiens resultat är att diskussioner kring det som sker utanför idrottsföreningar är något som är eftersatt och att mycket fokus dels hamnar på barns utsatthet inom idrottsföreningen kring exempelvis sexuella övergrepp och psykiskt och fysiskt våld. Dels handlar det om informanternas egen inställning och förhållningssätt av att de barn som är aktiva inom föreningen inte är de barn som far illa samt att de menar att de är förskonade från den utsattheten. Forskare tar upp att det har funnits och fortfarande finns en föreställning om att idrottsvärlden är skyddad och nästintill förskonade från allt ont. Föreställning kan antas ligga i bakgrunden hos informanterna utifrån det empiriska materialet. Samtidigt som de anser att barnkonventionen är viktig upplevs kunskapen inte vara tillräcklig och det är ingenting som de i sin förening behöver utveckla och arbeta med eftersom den redan existerar och de förhåller sig till. Skånes idrottsförbund har genom sin konferens som författarna deltog vid nått ut till många med information med kunskap plus att de delade ut material. Men precis som forskningen så pratar de under konferensen om det som kan ske inom idrottsföreningen vilket å ena sidan är bra men samtidigt uppmärksammas inte att ledare behöver ha kunskap och vetskap om hur de bör gå tillväga vid kännedom om att ett barn far illa. Det diskuteras inte heller vilken viktig central roll en ledare kan ha i ett barns liv när barnet lever i en social utsatthet. Idrotten kan vara den plats där barnet känner sig tryggt, mår bra och kan slappna av. Det kan innebära att barnet inte ger uttryck för att det inte mår bra, eftersom barnet befinner sig inom sin frizon, men det kan samtidigt vara den enda plats i barnets liv där det känner sig tryggt att prata om hur det mår och vågar visa sina känslor. Ledaren kan vara en av de viktiga pusselbitarna som behövs för att barnet ska få det stöd och skydd som barnet behöver både utifrån sitt agerande och som ett prosocialt stöd.

Utöver bristande kunskap och avsaknaden kring diskussioner om att barn som är aktiva inom idrottsföreningar även kan fara illa har ansvaret varit ett återkommande ämne i det empiriska materialet. Olika typer av ansvar har diskuterats av informanterna. Vem som har ansvar för att kunskapen om orosanmälningar och barnkonventionen når ut till respektive idrottsförening och ledare, vem som har ansvar för att kommunikationen fungera samt vem som har ansvar för att en orosanmälan görs. Den osäkerheten är återkommande och kan tolkas vara ett tecken på att det är något som föreningar verkligen behöver arbeta vidare med. Det som görs idag är inte tillräckligt eftersom det fastnar. När Riksidrottsförbundets arbetsmaterial *trygga idrott* inte finns på olika idrottsförbunds hemsidor, hur förväntas det då att det ska nå ut till varje idrottsförening i Sverige. Författarna reflekterar över att situationen hade kunnat se annorlunda ut om det jobbats aktivt utifrån den information som redan borde finnas i föreningen angående barnkonventionen och samverkan med socialtjänsten hade fungerat. Då hade ledaren känt sig säkrare i sin roll om hur de kan och bör agera vid misstanke om att ett barn far illa samt i högre utsträckning tagit kontakt med socialtjänsten för råd och stöd. Eftersom barnkonventionen ligger på staten

vilket regnar ner i kommunerna så har socialtjänsten ett lika stort ansvar att visa sig, prata om det och informera idrottsföreningarna vilket författarna får uppfattning av inte görs idag inom de kommuner de har varit i kontakt med.

Enligt Socialtjänstlagen (2001:453) har personer inom verksamheter som berör barn, verksamheter som bland annat hälso- och sjukvården, socialtjänsten och polismyndigheten en anmälningsskyldighet enligt 14 kapitlet 1 §. I sin roll som ledare i en ideell förening finns ingen skyldighet men enligt 14 kapitlet 1 c § finns en uppmaning om att alla människor som får kännedom om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa bör göra en orosanmälan till socialtjänsten. Informationen och kunskapen som samtliga informanter har gällande orosanmälningar har de fått genom sina yrken där alla är eller har varit verksamma inom det sociala arbetet eller hälso- och sjukvården. Den kunskapen som informanterna uppgett att de har angående orosanmälningar till socialtjänsten har de alltså inte fått genom sin idrottsförening. Även om det finns brister i informanternas kunskap har de samtliga haft kännedom om varningstecken och utifrån den vinjett de inledningsvis fick läsa uttryckt att de skulle reagera på situationen och på ett eller annat sätt agera. Informanterna lyfter även att de i sin yrkesroll inte är de som står för anmälan och det görs alltid av någon annan. Vilket författarna tolkar som en trygghet hos informanterna. Informanterna har inte gjort någon orosanmälan själv i sin förening men där det har förekommit har det gjorts av någon annan. Samtidigt hade ingen av informanterna kunskap om att de i sin roll som idrottsledare kan vara anonym i kontakten med socialtjänsten. Om en handlingsplan hade funnits och idrottsföreningen som helhet hade stått bakom en orosanmälan hade ledaren eventuellt känt en trygghet i att faktiskt våga agera. Det faktum att i sin roll som idrottsledare kan en anmälan göras anonymt gör att det i kontakt med socialtjänsten vid både rådfrågan och anmälan registreras som annan anmälare. På grund av att idrottsledare inte har någon skyldighet att anmäla har de inte någon egen kategori i dokumentationssystemet som till exempel polismyndigheten, skolan eller hälso- och sjukvården har utan de registreras under kategorin annan anmälare. Antalet orosanmälningar från idrottsföreningar blir därför svårt att få en uppfattning om. Frågan som ställts till enhetschefer och mottag är svar utifrån personalens egna erfarenheter och minne. Att det inte förs någon fullständig statistik bidrar till att det är omöjligt att veta hur många orosanmälningar som faktiskt inkommer från idrottsföreningar.

Utifrån resultatet av studien anser författarna att det finns ett behov av mer forskning om idrottens betydelse för barn som far illa och konsekvenser av ledares kunskap, agerande och ansvarstagande. Men framförallt krävs det ett aktivt arbete för att nå ut med information till idrottsföreningar och ledare inom föreningen för att det ska ske någon förändring och för att fler barn som far illa ska få den hjälpen och stödet som det finns ett behov av. Det räcker inte med ett mail. Det är fullt möjligt och behöver inte vara svårt. Författarna till studien har genom att ställa frågor och uppmärksamma viktig information väckt tankar och reflektioner hos ledare ute i idrottsföreningar. Fyra informanter av de sex som medverkar i studien har utifrån frågor och diskussioner i samband med intervjuerna sett över och även vidtagit åtgärder för att förbättra informationstillgänglighet för medlemmar på hemsidor, i policydokument och även infört nya rutiner vid rekrytering av tränare. Det som är intressant är hur två studenter på socionomprogrammet har bidragit till större förändring inom de idrottsföreningar som informanterna är aktiva inom än vad Riksidrottsförbundet, lokala idrottsförbundet och regeringen har gjort gällande information om orosanmälningar och barnkonventionen som lag.

Brackenridge och Rhind (2014) skriver om hur det i England lagts som förslag att idrottsföreningar bör ingå i de sociala samhällstjänsterna som åligger den engelska staten. Att på grund av att idrottsföreningar kan ses som en social och kulturell institution för barn borde samma regler gälla för föreningarna precis som det gör i till exempel skolan. Författarna till studien har också gjort den reflektionen under forskningsprocessen. Det hade kanske gynnat både barnen och idrottsföreningarna om lagen hade ändrats till att även gälla idrottsföreningarnas skyldigheter att anmäla vid misstanke om att barn far illa enligt 14 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen. Även om de flesta idrottsföreningar redan får statliga bidrag så kan det tänkas att det utöver de bidragen, hade staten fått gå in med mer resurser för att säkerställa barns behov av skydd och ett annat krav på samverkan med andra myndigheter hade ställts. Samtidigt hade kanske en del av charmen som en idrottsförening har förlorat sitt värde då krav, samhällets insyn hade ökat och en del av den ideella verksamheten gått förlorad.

7. REFERENSER

- Andersson, Gunvor (2013) Utvecklingsekologi och sociala problem. I: Anna Meeuwisse, Hans Swärd (Red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur.
- Aspers, Patrik (2011). *Etnografiska metoder: att förstå och förklara samtidigt*. Andra uppl. Malmö: Liber.
- Banks, Sarah (2012) *Ethics and Values in Social Work*. Fjärde uppl. London: Palgrave Macmillan.
- Barnombudsmannen (2019) Frågor och svar inför att barnkonventionen blir svensk lag.
[<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/barn/fragor-och-svar-infor-att-barnkonventionen-blir-svensk-lag/> Hämtat: 2019-11-28]
- Bing, Vibeke (2003). *Små, få och fattiga - om barn och folkhälsa*. Lund: Studentlitteratur.
- Brackenridge, Celia H. (2002) “. . . so what?” Attitudes of the voluntary sector towards child protection in sports clubs. *Managing Leisure*, 7 (2): 103–123.
- Brackenridge, Celia H. & Daniel Rhind (2014) Child Protection in Sport: Reflections on Thirty Years of Science and Activism. *Social Sciences*, 3(3): 326–340.
- Bringsrud Fekjær, Silje (2016) *Att tolka och förstå statistik*. Malmö: Gleerup.
- Bris (2016) *En hjälp till dig som anar att ett barn far illa*. Stockholm: Bris
- Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Stockholm: Liber
- Christensen, Tom, Per Lægreid, Paul G. Rosness & Kjell Arne Røvik (2005) *Organisationsteori för offentlig sektor*. Stockholm: Liber.
- Centrum för idrottsforskning (2018) *Statens stöd till idrotten 2018*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.
- Demers, Guylaine & Sylvie Parent (2010) Sexual abuse in sport: a model to prevent and protect athletes. *Child abuse review*, 20 (2): 120-133.
- Einhorn, Stefan (2005) *Konsten att vara snäll*. Stockholm: Forum
- Eliasson, Inger (2015) ‘In different sports worlds’: Socialisation among children, coaches, and parents in girls’ and boys’ football teams. *European Journal for Sport and Society* 12(2): 187–214.
- Eliasson, Inger (2017) The gap between formalised children’s rights and children’s real lives in sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 52(4): 470–496.

- Eriksson-Zetterquist, Ulla, Thomas Kalling & Alexander Styhre (2015) *Organisation och organisering*. Fjärde upplagan. Stockholm: Liber
- Fransson, Kristin (2009) Children's sport a question of rights? Children, childhood and the Swedish sports movement.
[<http://www.idrottsforum.org/articles/fransson/fransson090429>. Hämtat: 2019-11-23]
- Hatch, Mary Jo (2002). *Organisationsteori: Moderna, symboliska och postmoderna perspektiv*. Studentlitteratur: Lund.
- Heberlein, Ann (2014) *Etik, människa, moral, mening: en introduktion*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag
- Hedenborg Susanna & Norberg Johan (2018) *Barnkonventionen och föreningsidrotten – handbok för idrottsledare*. Göteborg: UNICEF
- Iwarsson, Petter (2016) *Du behövs som vuxen: en inspirerande bok för dina samtal med barn och unga*. Stockholm: Gothia Fortbildning AB
- Jacobsson Katarina, (2016) *Socialhögskolan rekommenderar: Råd och anvisningar för uppsatsarbete*. Lund: Socialhögskolan vid Lunds universitet.
- Kvale, Steinar & Svend Brinkman (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB
- Larsen, Ann Kristin (2009) *Metod helt enkelt: En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerup
- Lindkvist, Lars, Jörgen Bakka Frode & Egil Fivelsdal (2018) *Organisationsteori: Struktur, Kultur, Processer*. Stockholm: Liber
- Noble, Jeff & Mark Vermillion (2014) Youth sport administrators' perceptions and knowledge of organizational policies on child maltreatment. *Children and Youth Services Review*, 38 (1): 52– 57.
- Northouse, Peter (2016) *Leadership: Theory and practice*. Los Angeles: SAGE.
- Poulou, Maria (2001) 'The role of vignettes in the research of emotional and behavioural difficulties'. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 6 (1): 50-62.
- Redelius, Karin (2011) Idrottens barn - fria från kränkningar? En internationell utblick om idrott och FN:s barnkonvention. I: Johan R Norberg, Johan Pihlblad (Red.) *För barnets bästa - En antologi om idrott ur ett barnrättsperspektiv*.
- Rennstam, Jens & David Wästerfors (2015) Att analysera kvalitativt material. I: Göran Ahrne, Peter Svensson (Red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Riksidrottsförbundet (2019a) *Skapa trygga idrottsmiljöer*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

- Riksidrottsförbundet (2019b) *RF:s stadgar - I lydelse efter RF-stämman 2019*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Rhind, Daniel, Tess Kay, Laura Hills & Frank Owusu-Sekyere (2017) Building a system to safeguard children in sport: The eight children pillars. *Journal of Sport and Social Issues*, 41(2): 151–171.
- Rädda barnen (2016) *Första hjälpen vid oro för ett barn*. Stockholm: Rädda barnen
- SFS 2018:1197. *Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*
- Socialstyrelsen (2014) *Barn som far illa eller riskerar att fara illa*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2018) *Grundbok i BBIC - barns behov i centrum*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2019) *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa. Nationell kartläggning 2018*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 2008:59. *Föreningsfostran och tävlingsfostran en utvärdering av statens stöd till idrotten [Democratic fostering and competition fostering. An evaluation of the government support to Sport]*. Betänkande från Idrottsstödsutredningen.
- Thorsen, Håkan (2016) *Människosyn och etik*. Stockholm: Remus.
- Thurén, Torsten & Jack Werner (2019) *Källkritik*. Stockholm: Liber.
- UNICEF (2009) *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: Unicef Sverige
- UNICEF (2019) *Barnkonventionen*. [<https://unicef.se/barnkonventionen/> Hämtat: 2019-11-28]
- Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

8. BILAGOR

I detta avsnitt finns de bilagor som använts i samband med studien.

Bilaga 1 – Informationsbrev

Forskarna i denna studie Petra Hedberg och Victoria Larsson studerar termin sex på socionomprogrammet vid Malmö Universitet. I utbildningen ingår att genomföra ett examensarbete, som kommer att presenteras i en skriftlig uppsats vid universitetet.

Syftet med examensarbetet är att studera vilken kunskap som finns hos tränare ute i föreningarna och vilka faktorer som gör att det kommer så få antal orosanmälningar från idrottsföreningar till socialtjänsten. Det finns även ett intresse av att studera detta med anledning av att det är högst aktuellt då barnkonventionen blir lag och träder i kraft januari 2020.

Intervjun kommer vara ca 30 minuter och en röstinspelning kommer att göras. Intervjufrågorna kommer att vara semistrukturerade och generellt konstruerade för att möjliggöra att intervjupersonens egna uppfattningar och synsätt kan studeras. Intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt vilket betyder att intervjuerna kommer att avidentifieras både utifrån intervjuperson som medverkar samt idrottsförening som hen representerar och behandlas i enlighet med bestämmelser i Sekretesslagen. Din medverkan är frivillig och kan när som helst avbrytas. Dina fortsatta arbeten inom verksamheter kommer inte påverkas av om du medverkar i studien eller inte. Studien genomförs som ett examensarbete på socionomprogrammet vid Malmö Universitet och kommer att publiceras. Efter examinatorns bedömning finns möjlighet för dig att ta del av det färdiga fördjupningsarbetet.

Victoria Larsson
Student, Malmö Universitet

Handledare:
Michael Wallengren-Lynch,
Malmö Universitet

Petra Hedberg
Student, Malmö Universitet

Bilaga 2 – Intervjuguide

Informanterna får inledningsvis läsa vinjetten (se bilaga 3).

Hur länge har du varit tränare?

- Har du erfarenhet från andra klubbar?

Vilken åldersgrupp är du tränare för?

- Har du erfarenhet av andra åldersgrupper?

Vet du vad en orosanmälan angående misstanke eller vetskap om att ett barn far illa innebär?

- Var har du fått din kunskap ifrån?

Har du eller någon annan inom idrottsföreningen gjort en orosanmälan?

- Vad fick dig att göra en orosanmälan?

- Hur gick du tillväga?

- Fick du något stöd av andra inom idrottsföreningen?

Har någon inom idrottsföreningen diskuterat sin oro för ett barn tillsammans med dig?

Har du någon gång tänkt att du borde göra en orosanmälan men inte gjort det?

- Varför gjorde du inte det?

- Vad gjorde du istället?

(Om nej på ovanstående frågor; Om du skulle få kännedom om att ett barn far illa hur tror du att du skulle agera?)

Vilken information har du fått angående orosanmälan från din idrottsförening?

- Finns det någon handlingsplan, policydokument för hur ni som ledare ska agera?

Vet du om din idrottsförening har någon samverkan med socialtjänsten?

Vet du vad barnkonventionen är och vad den innebär?

Upplever du att det har skett någon förändring nu med anledning av att barnkonventionen blir lag?

Vet du hur man framöver kommer att jobba med att sprida kunskapen i din förening angående orosanmälan och barnkonventionen?

- Vilka utmaningar upplever du att det finns med detta? Är det accepterat/välkommet?

Är det något du vill tillägga?

Under intervjun kommer intervjupersonen informeras om;

- Information om att intervjupersonen inte använder namn och identifierar några barn under intervjun.

- Innebörden och tecken på att ett barn far illa

- Vad en orosanmälan är

- Övergripande information om barnkonventionen (huvudsakliga artiklar)

Bilaga 3 – Vinjett

Ett av barnen du är tränare för sitter ännu en gång utanför idrottsanläggningen en kall decemberkväll och väntar när du kommer dit 30 minuter innan träningen börjar. Barnet har shorts och en träningsjacka på sig. Barnet är oftast en glad och pigg person men under de senaste veckorna har barnets beteende förändrats, har varit hängig och vid ett par tillfälle har barnet uttryckt att det haft ont i magen och huvudvärk. Hur tänker du när du läser detta?

Bilaga 4 - Efterforskning

Idrottsförbundens hemsidor som författarna varit inne på och gjort en sökning på ordet orosanmälan:

Fotbollsförbundet

Handbollsförbundet → hänvisning till Stockholms handbollsförbund

Innebandyförbundet

Volleybollförbundet

Ishockeyförbundet

Simförbundet

Gymnastikförbundet

Ridsportförbundet → hänvisning till Riksidrottsförbundets hemsida

Friidrott

Sökningen gjordes en gång 2019-11-19 och en gång 2019-12-19 med samma resultat.